



Fig. 1. Kirkegårdens hovedindgang fra 1935 set fra sydøst (s. 2892). I baggrunden ses præstegården fra 1873-74 (s. 2892). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *The main entrance to the churchyard from 1935 seen from the south east. In the background, the vicarage from 1873-74.*

STRYNØ KIRKE

SUNDS HERRED

Strynø Kirke er, bortset fra tårnets nederste del, opført 1867. De nedbrudte bygningsafsnit (s. 2898) var sandsynligvis bygget i 1500-tallet.

Strynø hørte i middelalderen til Rudkøbing Sogn.¹ I begyndelsen af 1500-tallet tillod Fyns biskop, Jens Andersen Beldenak, at øboerne måtte have en kapellan boende til at holde messe og yde anden kirkelig betjening, hvilket blev stadfæstet af Christian II 1518.² Øen må altså på dette tidspunkt have haft et kapel; det omtales direkte 1526, da hr. Mathias blev kaldet til præst i Rudkøbing Kirke med annekset Skrobelev og 'et kapel på Strynø' (»vna capella in Strynø«).³ 1529, da Peder Christensen blev stadfæstet som øens præst, nævnes »Stryen kircke«,⁴ og senest fra da af må øen have udgjort et selvstændigt sogn.⁵ Det kan dog ikke afgøres, om de i 1867 nedrevne bygningsdele stam-

mede fra denne kirke, eller fra en afløser, opført senere i århundredet. En oplysning fra 1690 om, at øens beboere havde opført kirken med tårn og klokke 1587,⁶ kunne forstås, som om den gamle kirke var blevet opført dette år til afløsning for en ældre Tbygning.⁷ Herom savnes dog nærmere vidnesbyrd.⁸ 1588 var der 30 gårde på øen og en gård på Strynø Kalv.⁹

1635 kaldte øens 'menige sognemænd' Christen Holgersen til præst, og lensmand Mogens Kaas bekræftede kaldet.¹⁰ Patronatsretten blev 1687 tilskødet Valdemar Christoffer Gabel til Hvidkilde sammen med flere andre kirker på egnen (jf. bl.a. Øster Skerninge s. 1963, Ollerup s. 2005 og Drejø s. 2823).¹¹ Kirken fulgte derpå Hvidkilde, til den 1916 overgik til selveje.¹² Selve Strynø blev 1753 solgt fra kronen til Frederik Ahlefeldt på Tranekær.¹³



Fig. 2. Kirken og præstegården set fra sydvest. Foto Sylvest Jensen Luftfoto 1953. I KB. – *The church and the vicarage seen from the south west.*



Fig. 3. Matrikelkort. 1:10.000. Målt af Christian Nouvel 1791, tegnet af Freerk Oldenburger 2020. – *Cadastral map.*

I 1800-tallet var kirken i dårlig stand (s. 2900), og hovedparten af den blev nedrevet 1867; kun den nederste del af tårnet blev bevaret (s. 2893). Den nye bygning blev opført samme år efter tegning af Vilhelm Dahlerup og Ove Petersen og bekostet af lensbaron Otto Ditlev Rosenørn-Lehn for 10.000 rdlr.¹⁴ Den blev taget i brug 22. dec. 1867.¹⁵

Sogneforhold m.m. 1584 fik sognepræsten Jens Hansen ret til brænde af vindfælder og udgæede træer samt fri olden til 10-12 svin i skovene på Thuro.¹⁶ 1601 klagede sognepræst Mikkil Madsen over, at der ingen præstegård var, og at han ikke havde anden indtægt end tienden. Han blev derpå bevilget kronens part af korntienden samt retten til brænde og olden af skovene på Thuro.¹⁷

Sagn. Som på Drejo (s. 2823) fortæltes i anden halvdel af 1700-tallet en historie om, at øen fik sin egen kirke efter kongelig bevilling 1518 (jf. ovf.), da en båd med dåbsfolk var kænret på vej til Rudkøbing.¹⁸ Man mente desuden, at kirken var opført af den daværende ejer af herregården Fårevejle på Langeland.¹⁹

Midt mellem Tåsinge, Ærø og Langeland, ca. 6,5 km sydvest for Rudkøbing, ligger Strynø. Kirken er opført i den nordlige ende af Strynø By, som ligger midt på den flade ø, der kun rejser sig ca. 10 m over havet.

Kirkegården, som er omtrent kvadratisk, er blevet udvidet to gange, henholdsvis 1840 og 1921, siden det første matrikelkort blev målt 1791 (fig. 3). På kortet er kirkegården omtrent rektangulær, hvilket kan være den oprindelige udstrækning. I 1830'erne nævnes ofte, at kirkegården trængte til udvidelse og indhegning, da 'folk og kreaturer lagde vejen forbi den'.²⁰ 1840 blev et kvadratisk jordstykke tilføjet mod øst (jf. fig. 10). Jorden blev afgivet af husfæster Anders Jensen mod en årlig erstatning til fæsteren og Stamhuset Ahlefeldt.²¹ 1921 blev kirkegården udvidet mod sydøst, da kirken modtog et stykke jord i gave fra Birthe Marie Hansen.²² Omkostningerne i forbindelse

med udvidelsen blev betalt af sognets beboere.¹² Derved fik kirkegården sit nuværende areal.

Hegn. Kirkegården er omgivet af stendiger på nær mod syd, hvor en mur og kirkegårdens hovedindgang er opført 1935 (jf. s. 2892); muren er bygget af kløvede kampesten sat i cement (fig. 1).²³ Den nordre gavlf af øens gamle skole står i skel øst for muren (jf. fig. 13, s. 2892).

†*Hegn*. I 1660'erne blev nedfaldne sten gentagne gange oplagt i digerne.²⁴ 1813 var 'ringmuren' faldet ned på vestsiden og skulle forhøjes mod øst, men fem år senere skulle den igen omsættes.²⁵ I forbindelse med kirkegårdens udvidelse 1840 blev digerne istandsat.²¹ Mod vest var der et stakit mod præstegården 1853 og 1862.²⁶ Frem til 1916 lå præstegårdens østre længe som afgrænsning af kirkegårdens sydvesthjørne (s. 2892).²³ 1935 skulle digerne istandsættes, hvilket sandsynligvis resulterede i den nuværende søndre mur (jf. ovf.).²⁷



Fig. 4. Kirken og Kirkepladsen set fra sydøst. I forgrunden ses to mindesten for Genforeningen 1920 (s. 2892). Foto Herman Hansen 1930–35. I Strynø Lokalhistoriske Arkiv. – *The church and church square seen from the south east. In the foreground two stones commemorating the Reunification of 1920.*

Indgange. Kirkegården har tre indgange, henholdsvis hovedindgangen mod syd, en mod nord-øst og en vest for tårnet til præstegården (jf. s. 2892). Hovedindgangen fra 1935 består af en kø-report og to ganglåger (fig. 1).²⁷ De kvadratiske piller er muret af gule teglsten (22×10×5 cm) og afsluttes af cementkugler; tremmelågerne er af smedejern. Den nordøstlige ganglåge har piller og låge magen til hovedindgangen og er formentlig opsat på samme tidspunkt. En lille tremmelåge af smedejern på jernstolper er opsat mod vest 1992.¹²

†*Indgange.* 1662 blev en formentlig muret kirkeport repareret med 2,5 læster kalk og 50 tagsten, og 1664 blev en ny låge ophængt.²⁸ Op gennem første halvdel af 1800-tallet omtales gentagne gange, at en ny port burde anskaffes, da den gamle 'stakitport med låge' var forfalden;²⁹ der var sandsynligvis tale om hovedindgangen mod syd (jf. fig. 10). Formentlig o. 1850 blev en ny port sat op mod syd, og den beskrives 1862 som værende af egepæle med stakitlåger.¹² På fotografier o. 1900 findes sandsynligvis samme port samt to ganglåger mod Kirkepladsen, henholdsvis en ved skolebygningen mod øst (jf. ndf.) og en ved præstegården mod vest (jf. fig. 13); lågerne fandtes endnu o. 1930 (jf. fig. 4). 1919 blev tre indgangslåger udskiftet.¹²

Bygninger på og ved kirkegården. Som en del af kirkegårdens søndre afgrænsning (s. 2891) ligger øens gamle *skole*, en bindingsværksbygning fra 1727, som i dag er beboelse.³⁰ Lige vest for tårnet er et mindre, grundmuret *graverhus*, som blev opført 1939 som præstegårdens garage, hvilket bygningen også endnu fungerer som.²³ Det blev formentlig indrettet som kirkens *fyrрум* 1970 (s. 2896), og graverfaciliteter indrettedes 1992.³¹ Det er en gulmalet teglstensbygning med rødt vingetegltag. Ved bygningens nordside står et *redskabsskur*, og i kirkegårdens nordøstlige hjørne findes endnu et *redskabsskur* med *materialeplads* fra 2000;³² begge skure er tømrede og grønmaled. Vest for kirkegården findes *præstegården* (jf. fig. 1), opført 1873-74 som erstatning for en ældre bygning (jf. ndf.). Huset er grundmuret, rektangulært og opført i gule normalsten med tandsnitgesims, retkantede åbninger og rødt vingetegltag.³³

†*Bygninger på og ved kirkegården.* I 1700-tallet blev en trelænget *præstegård* i bindingsværk opført vest for kirken (jf. fig. 13).³⁴ Hovedhuset blev nedrevet 1873-74 inden opførelsen af den nuværende bygning (jf. ovf.), mens de øvrige længer stod til 1916.²³ En *degnebolig* lå på samme matrikel, som skolebygningen nu ligger på (jf. ovf.).³⁰ Et *nødtøftshus* blev bygget 1921 på sognefogedens mark ved kirkegårdens nordøstlige hjørne.³⁵ 1984 stod der stadig et nødtøftshus i det nordøstlige hjørne, men hvorvidt det var det tidligere omtalte hus, vides ikke; det blev revet ned 2000.³⁶

†*Brandredskaber.* 1935 blev kirkens brandredskaber fjernet fra bygningens nordside og flyttet ud på kirkegården under et halvtag.¹²

Beplantning. Langs kirkegårdens søndre afgrænsning står fire store asketræer, som er rester af en krans af træer plantet i anden halvdel af 1800-tallet (jf. fig. 1). Digerne er beplantet med forskellige buske, bl.a. sommerfuglebusk, syren og snebær. Græsplænen omkring kirken er anlagt 1956 for at skjule en betonkant (jf. fig. 5).³⁷

†*Beplantning.* 1822 blev kirkegården beplantet med fyrretræer ved indgangen, men de fleste var gået ud året efter.²⁰ 1921 blev der i forbindelse med kirkegårdsudvidelsen plantet hække, buske og et rosenbed.¹² Kirkens sydfacade var fra o. 1920 frem til 2012 dækket af en rådhusvin.³⁸ Tre asketræer nord for kirken blev fældet 2020 (jf. ovf.).³⁹

Mindesten. Syd for kirkegården står tre mindesten. 1-2) To sten for Genforeningen, indviet 9. juli 1920, er placeret ved en cirkel af 56 mindre sten symboliserende årene under tysk styre (fig. 4).⁴⁰ Den ene sten, anbragt midt i stencirklen, er en groft bearbejdet, grå granitsten med indskrift i fordybede, sortmalede versaler: »Sønderjylland 1920«. Den anden sten, af rødgrå granit, ligger på fladen syd for cirklen. Den har indskrift i fordybede, uopmalede versaler: »En røvet datter dybt begrædt/ er kommet frelst tilbage« efter Henrik Pontoppidans digt *Sønderjylland* (1918). 3) Syd for Kirkevej er der rejst en sten af rød granit for Befrielsen med indskrift i fordybede, sortmalede versaler: »5 maj 1945. Bladet, som Herren det vilde, vendte sig tit, naar det gik Danmark ilde, vendte sig blidt« efter N. F. S. Grundtvigs digt *Bladet i bogen sig vender* (1853).



Fig. 5. Kirken set fra nordøst. Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *The church seen from the north east.*

BYGNING

Kirkens ældste del er tårnets nederste stokværk, som er den eneste bevarede del af den gamle kirke, sandsynligvis opført i 1500-tallet. Resten af bygningen bestod af et \dagger langhus, et \dagger våbenhus og en \dagger tårnoverdel – hvorvidt bygningsdelene var oprindelige eller tilføjelser, kan ikke bestemmes. 1729 blev en \dagger korsarm tilføjet på skibets nordside. 1867 erstattede et nyt kor, skib og tårnoverdel de ældre dele, da disse var faldefærdige. Kirken er orienteret let mod sydøst.

Det ældste bygningsafsnit er tårnets nederste stokværk med sekundært hvælv, som er den eneste bevarede del af den gamle kirke (jf. s. 2898).⁴¹ Koret, skibet og tårnets øvre stokværk er bygget 1867 under kirkeejer Otto Ditlev Rosenørn-Lehn til Hvidkilde Gods (s. 2901).⁴² Arkitekterne Vilhelm Dahlerup og Ove Pedersen stod for tegningerne, og bygningen blev opført ved murermester P. Madsen.⁴³ 1868 omtales kirken som 'særdeles smuk'.⁴⁴

Grundplan. Tårnet er tværrektangulært (ca. 4,4× 6,0 m) og står midt for det nye kor og skib. Koret er polygonalt med fem sider og skibet rektangulært og inddelt i tre fag (fig. 7, jf. ndf.). På nordsiden af tårnet er der tilføjet et rektangulært trappehus.

Materiale og teknik. Tårnunderdelens mure er bevaret i op til ca. 4 m i højden i det nordvestlige hjørne, mens de øvrige mure er nedtaget til ca. 2,5 m over jordsmon. Murene er af røde renæssancesten lagt i et irregulært krydsskifte (jf. fig. 12), og tårnrummets bagmure var pudsede og kalket hvide.⁴⁵ Facaderne blev cementpudsede 1867 (jf. s. 2896). Kor, skib og trappehus står på en rektantet *sokkel* af granit, og murene i de nyopførte dele er muret af gule teglsten (22×10×4,5 cm) lagt i krydsskifte. Korets mure er 15 skifter højere end skibets (jf. fig. 5, s. 2895).

Facadedekorationer. Korets facader har hver en rundbuet murblænding, og i den østre er der desuden en korset rundblænding (jf. fig. 5). Begge



Fig. 6. Kirken set fra syd. Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *The church seen from the south.*

skibets langmure er inddelt i tre fag ved fire helstensdybe *støttestykker* afdækket med cement (jf. fig. 6). Hvert fag har *lisener*, som løber op i grupper af tre rundbuer omkring henholdsvis to falsede, cirkulære udluftningshuller (jf. s. 2896) og et vindue. Et dobbelt savskifte løber under den falsede gesims.

Døre. Adgangen til kirken foregår ved en rundbuet, falset dør, der er brudt igennem tårnets sydside 1867 (jf. fig. 6). Mellem tårn og skib er der indsat en fladbuet dør med falsede vanger og rundbuet, falset spejl mod øst (jf. fig. 33).

Vinduer. I kor og skib er der otte store vinduer i langmurene. De er rundbuede og falsede i facaden. Et lignende, mindre vindue er indsat i tårnets vestmur 1867, og det havde sandsynligvis en forgænger, hvis form ikke kendes.⁴⁶ Hvert vindue har en støbejernsramme med sekskantede og kvadratiske ruder. Mellem skibet og tårnets mellemstokværk er der et cirkulært vindue ligeledes med støbejernsramme, som mod øst er omgivet af en cirkulær stukdekoration (jf. ndf.).

Tårnrummets indre. Tårnrummet, der fungerer som våbenhus, er dækket af et sekundært *krydshvælv*, sandsynligvis opført i 1600- eller 1700-tallet (fig. 9). Det er muret af smalle, gule og røde teglsten, men oversiden er pudset, så konstruktionen er ikke synlig. Det hviler på falsede

piller, og ribberne er halvstensbrede. Kapperne er halvstenstykke og hviler mod øst på en helstensdyb skjoldbue. Mod de øvrige verdenshjørner er vederlagene hugget ind i tårnets gamle mure. Hvælvet har erstattet et oprindeligt *træløft*, som hvilede på et murfremspring mod vest og nord-sydgående bjælker, og et enkelt *bjælkehul* til disse er bevaret i muren over hvælvet (jf. fig. 12).

Korets og skibets indre. Den rundbuede *korbue* er falsat mod vest, og på hver side af buen er der en rundbuet *blænding* i triumfvæggen (fig. 15). I den nordre er der en ligeledes rundbuet åbning fra koret til prædikestolen (s. 2910). Foran den søndre var tidligere placeret først døbefonten (s. 2909) og siden en *trækkelovn* (jf. fig. 14, s. 2896). I triumfmurens gavltrekant er der mod skibet en profileret cirkelblænding med et kors af metal. Blændingen har blå bund, korset og profilerne er forgyldte, heraf har den inderste profil desuden indridset geometrisk mønster. Dekorationen har erstattet et ældre, malet *trækors* omgivet af en bort med mindre kors (jf. fig. 14).

Skibets *taggavle* er kamtakkede og har henholdsvis 13 takker mod øst og seks mod vest fordelt med tre på hver side af tårnets østmur (jf. fig. 5). Under de brynede, cementdækkede kamme er der en savfrise.

Trappehus. På tårnets nordside giver et trappehus adgang til de øvre stokværk. Mod vest er der en lille, rundbuet blænding, som kan have været en \dagger glug. En fladbuet, falset dør leder ind til en tømret spindeltrappe, som munder ud ved en rundbuet overdør. Trappehuset er dækket af et halvtag, hvis gavl mod vest har tre kamtakker som skibets (jf. ovf.).

Tårnoverdelen er i to stokværk, og det høje mellemstokværk oplyses af en retkantet, smiget glug mod syd og vinduet til skibet (jf. s. 2894). Klokkestokværket har seks rundbuede, faldede *glamhuller*, henholdsvis et mod syd og nord og to mod øst og vest (jf. fig. 8). Det søndre og det nordre glamhul er flankeret af to rundbuede *højblændinger* i facaden. Et dobbelt savskifte løber under de faldede gesimser mod øst og vest. Gavltrekanterne i nord og syd er dekoreret med fladedækkende blændingsfelter med hængestave, trappestik og ret afslutning. I midten af blændingsfelterne er et lille, cirkulært vindue. På tårnets vestside er der opsat to sæt jernbogstaver, henholdsvis »PAL« og »1795« samt »ODRL« og »1867«. Førstnævnte er sandsynligvis overført fra den nedrevne tårnoverdel (s. 2900) og henviser til kirkeejer Poul Abraham Lehn, mens sidstnævnte bevidner Otto Ditlev Rosenørn-Lehns opførelse af den nye kirke.

Istandsættelser. Året efter kirkens næsten fuldstændige fornyelse besøgte biskop Engelstoft den for anden gang (jf. s. 2898). Han beskrev flere 'misgreb', som han var utilfreds med, bl.a. trappehusets fremtrædende placering på nordsiden, og at koret var for kort og dets mure for høje i for-

hold til skibets (jf. fig. 5). Ligeledes var akustikken i kirkerummet så dårlig, at der ved større regnvejr intet kunne høres i rummet.⁴⁷

Op gennem 1900-tallet blev kirkens facade-murværk og udsatte kamme gentagne gange repareret, da teglstenene og fugerne ikke kunne tåle vind og vejr.³⁷ 1917 blev tårnet sat i stand,³⁵ men syd- og østfacaderne blev fejlagtigt 'strøget med mørk cementfarve', som skulle fjernes hurtigst muligt;⁴⁸ kamtakkerne blev cementpudsede.¹² I begyndelsen af 1930'erne blev tårnet hovedrepareret ved arkitekt Ejnar Mindedal Rasmussen, hvor bl.a. murene blev understøbt og repareret.⁴⁹ Jernbogstaverne (s. 2895) blev sandsynligvis flyttet fra tårnets sydside til vestsiden på dette tidspunkt.³³ 1980 blev tårnets murværk igen repareret, og 1984 blev det overvejet at fjerne tårnunderdelens cementpuds.¹² Det ledte til en istandsættelse af tårnunderdelen 1996, da pudsen gav fugtproblemer i tårnrummet; den blev dog ikke fjernet. Samtidig blev tårnets øvre murværk igen repareret og nye murankre i jern indsat.³¹ 2020 er der konstateret flere sætnings-skader i kirkens facader og tårnets sydvesthjørne.¹²

Gulve. I koret og skibet ligger der et mønstret gulv af røde og gule teglsten på fladen med kvadratiske, sortglaserede fliser imellem (jf. fig. 15). Gulvtypen findes i flere kirker ejet og restaureret af baroniet Lehn i anden halvdel af 1800-tallet.⁵⁰ Gulvet i skibet er fornyet 2014, og korets gulv blev ved samme lejlighed repareret med brugbare sten fra skibet. Teglstenstrinene mellem kor og

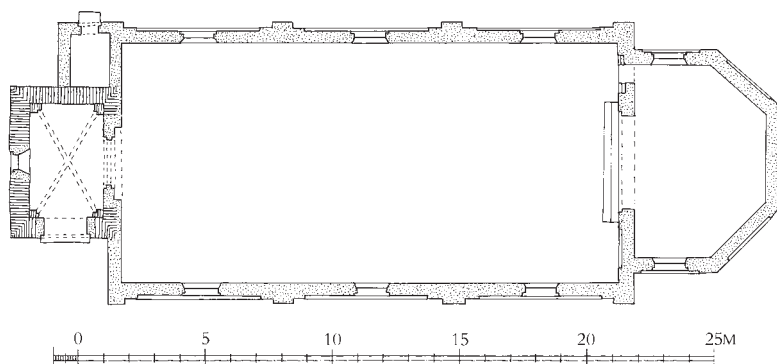


Fig. 7. Grundplan. 1:300. Målt og tegnet af Pia K. Lindholt 2020. Signaturforklaring s. 9. – *Ground plan. Key on p. 17.*

skib er ligeledes lagt 2014 som erstatning for \dagger cementtrin (jf. ndf.).⁵¹ I skibets nord- og sydøstre hjørner samt i tårnrummet er der gulve af gule, kvadratiske fliser; i skibet blev det nordøstlige guldparti lagt 1944 og det sydøstlige før 1956.¹² Fliserne blev genbrugt fra stolestaderne (jf. ndf.), som fik de nuværende, lakerede korkgulve 1939.⁵²

\dagger *Gulve.* Tre cementtrin blev støbt mellem kor og skib 1867, og under stolestaderne var der oprindeligt gule, kvadratiske fliser (jf. ovf.). Foran alteret og i skibets nord- og sydøstre hjørner var der bræddegulv.¹² Ved borttagelsen af de gamle kakkelovne 1916 (s. 2896) var gulvene under dem ødelagt. De blev cementeret og belagt med trægulve inden opsætningen af de nye ovne.²⁷ Frem til 2014 var der et væg til væg-tæppe af sisal i koret og på cementtrappen samt en løber i midtergangen for at skåne det slidte gulv.⁵³

Lofter og tagværker. Kirkens lofter og tagværker er af fyr. Koret er dækket af et fladt træloft båret



Fig. 8. Tårnet set fra sydvest (s. 2895). Foto Arnold Mikelsen 2020. – *The tower seen from the south west.*

af kvartcirkulære knægte med hængekugler, og dets valmede tagkonstruktion består af seks spær, hvor de fire mod øst mødes i kip og er støttet af skråstivere. De to sidste står som et fag ved skibets østgavl. To hanebånd afstiver konstruktionen.

Skibets loft og sadeltagskonstruktion er sammenbygget, så det fremstår som en åben tagstol delt i tre fag ved fire trekløverbuede spærfag (jf. fig. 14–15). 22 reelle spærfag bærer en bræddebeklædning, hvorpå tagbeklædningen er monteret (jf. ndf.). Loftet har sandsynligvis sin oprindelig mørkebrune ådring og bejdse.⁵⁴ Tårnets sadeltag har seks spærfag med en bindbjælke på murkronen og et hanebånd per fag.

Klokkestolen fra 1867 strækker sig over tårnets mellem- og klokkestokværk. Fire lange skråstivere over begge stokværk støtter fire stolper i klokkestokværket, hvorimellem klokken hænger (s. 2918). Skråstiverne og stolperne er stabiliseret med bindbjælker og krydsbånd.

Tagbeklædning. Kirkens tage er beklædt med skifer fra 1867; dog er tårnets tag fra 1885. Det var oprindeligt belagt med zink.¹² I 1950'erne blev tagene eftersat og repareret.¹²

Murbehandling og farveholdning. Kirkens facader står i blank mur på nær tårnets nederste ca. 4 m, der er pudset med en grov, grå cement.⁵⁵ Bagmurene er glatpudsede og kalket hvide. \dagger *Murbehandling.* 1867 blev den gamle puds på tårnrummets bagmure og hvælv banket af; en smule er dog bevaret over hvælvene (jf. fig. 12).¹²

\dagger *Farveholdning.* Kirkens indre blev ved opførelsen kalket lyseblå som flere af baroniet Lehns øvrige kirker.⁵⁶ Ved afskalninger af de nuværende hvide kalklag kan farven endnu genfindes (fig. 45).

Opvarmning. Kirken er opvarmet ved *pladeradiatorer* fra 2003 langs væggene i skibet, mens koret er uopvarmet.³² I tårnrummet er en ældre radiator fra 1970 ved den nordlige væg (jf. fig. 9).⁵⁷ En *skorsten*, formentlig fra 1875 (jf. ndf.), står endnu i tårnets nordøsthjørne.

\dagger *Opvarmning.* Kirken blev formentlig først opvarmet 1875, da to *kakkelovne* blev anskaffet inden vinteren.⁵⁸ De var placeret i skibet (jf. fig. 14) – en i sydøsthjørnet og en i nordvest.⁵⁹ 1875 omtales mangelfuld ventilation i kirken, så muligvis er ud-

luftningshullerne i langmurene etablereret på dette tidspunkt (s. 2894).¹² 1916 erstattede to nye, større kakkelovne de gamle ovne.⁶⁰ Året efter skulle den vestre ovn flyttes på grund af anskaffelsen af Torglet (s. 2914).²⁷ 1970 blev der indlagt centralvarme, opsat radiatorer ved ydervæggene og under bænkene, og et oliefyr blev placeret i fyrhuset (jf. s.

2892). De gamle kakkelovne blev derved fjernet.⁶¹ Den østre skorsten blev taget ned 1984.³⁷

Elektricitet/belysning. 1928 fik kirken indlagt elektricitet til en orgelblæser og året efter til elektrisk lys.³⁵

†*Fortov.* Stenbroen ved kirkens indgang blev omlagt 1933, da den var ujævn.¹²



Fig. 9. Tårnrummets indre set mod nord (s. 2894). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Interior of the tower looking north.

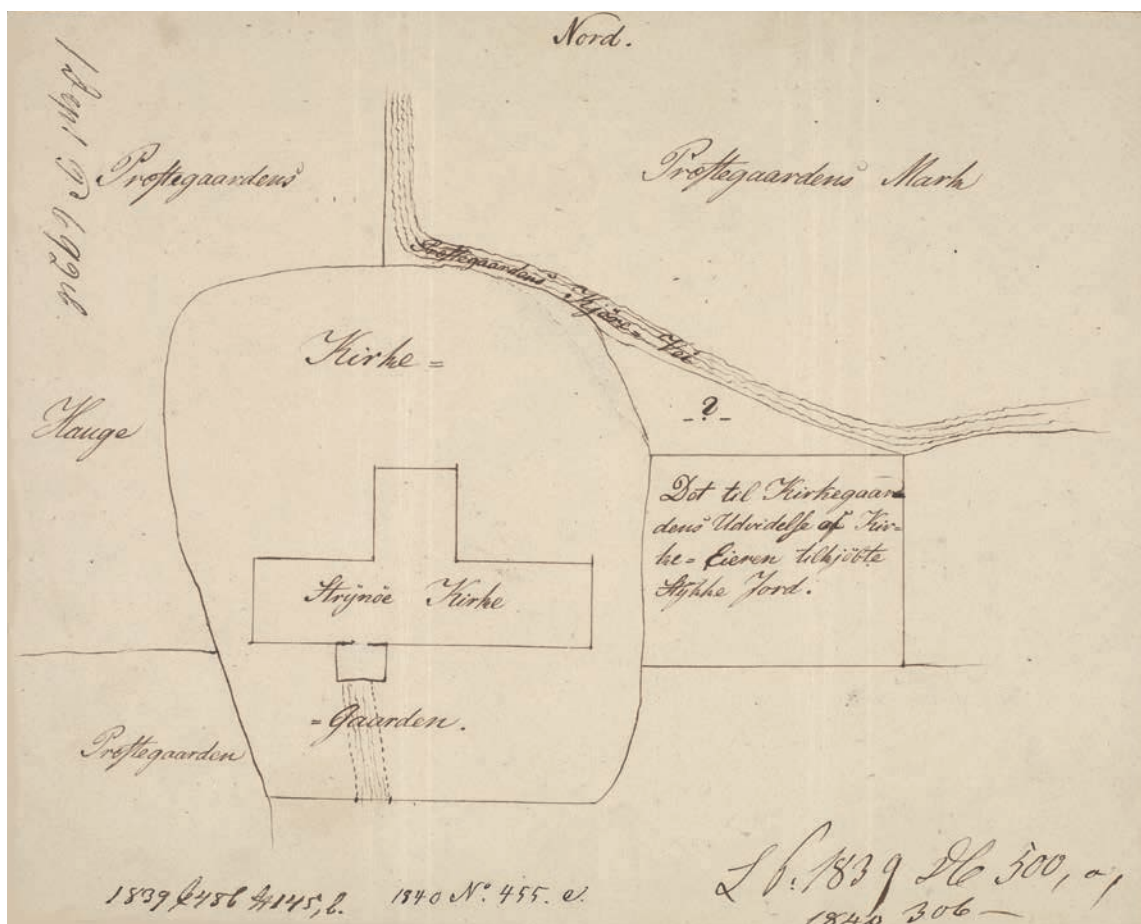


Fig. 10. Situationsplan 1839-40. I RAO. – Situation plan 1839-40.

DEN GAMLE †KIRKE

Den eneste bevarede del af den oprindelige kirke er som nævnt tårnets underdel med sekundært hvælv (jf. s. 2893); tårnet kan være opført 1587, hvilket omtales 1690 (s. 2889).⁶ Derudover bestod bygningen af et overhvælvet langhus indeholdende kor og skib (jf. fig. 10); langhuskoret kan være opført o. 1550 (jf. s. 2899).⁶² Et våbenhus var opført på sydsiden, og på nordsiden var en korsarm blevet opført 1729 af Johan Lehn.⁶³ Hvorvidt langhuset, våbenhuset og tårnet blev bygget samtidig, kan ikke nærmere bestemmes, men korsarmen må være den yngste bygningsdel. Sidstnævnte beskrives derfor for sig (s. 2900).

De nedrevne bygningsdele blev ikke beskrevet i detaljer inden nedrivningen, men Engelstoft

besøgte kirken 1856. Desværre er størstedelen af hans manuskript beskadiget og svært læseligt. Ved kirkesynet 1862 blev der udarbejdet en beskrivelse af bygningen, og denne giver sammen med ældre kilder et fragmentarisk billede af bygningens udvikling. Arkitekt Vilhelm Dahlerup lavede desuden en enkelt skitse inden nedrivningen (fig. 11).⁶⁴

Grundplan. Hele kirken, dvs. det rektangulære langhus og tårnet, var i alt ca. 23,1 m lang og ca. 6 m bred. Deraf var det korte langhuskor ca. 4,4 m langt i indre mål og skibet ca. 13 m langt. Våbenhuset var kvadratisk (ca. 4,5×4,4 m) og placeret 'nær ved tårnet'.⁶⁵ 1856-57 omtales kirken som 'lang' og 'snæver', og 1860 kaldtes den 'almindelig af bygningsform'.⁶⁶

Materiale og teknik. Kirkens ydermure var bygget af kampesten og teglsten, men materialefor-

delingen kendes ikke mere specifikt.⁶⁷ Murene var sandsynligvis knap 1 m tykke.⁶⁸ 1856–57 omtales kirken som ‘lav’.⁶⁹

Døre og vinduer. Adgangen til kirken var gennem våbenhuset fra syd, og som i Drejø Kirke (s. 2827) har det formentlig været kirkens eneste indgang. 1803 havde kirken foruden nogle nyere vinduer (s. 2901) seks ‘gammeldags’ vinduer med små ruder og bly forsynet med jernstænger, hvilket sandsynligvis var de oprindelige vinduer.²⁵ De blev erstattet af nye vinduer 1805 (s. 2901).

Indre. Om kirkens indre vides kun, at den var dækket af murede *hvælv*.²⁵ Langhuset havde fem 6 alen høje hvælvfag, hvoraf et var over koret og fire over skibet.¹² Fire hvælv var ottedelte.⁷⁰

Taggavle. Korets østre gavltrekant var udsmykket med forskellige blændinger. Ved gavltrekantens

fod var en mulig sav- eller tandsnitsfrise, hvorover der var syv kolonner højblændinger (fig. 11). De nederste blændinger var afsluttet af tvillingerundbuer med hængestav på nær to, som kronedes af cirkelblændinger. De tre øverste var vandret afsluttede, ligeledes med hængestav. Sidstnævnte havde muligvis tovsnoninger. De syv kamtakker var brynede og belagt med tegl. 1862 omtales dekorationerne som ‘rå gotiske forsiringer’,¹² men de havde både senmiddelalder- og renæssance-træk. Tandsnitsfrisen, cirkelblændingerne og den mulige tovsnoning minder om udsmykningen på Astrup Kirkes (Aalborg Amt) tårn og våbenhus, som er opført tidligt i renæssancen.⁷¹ Langhuskoret kan derfor være opført o. 1550.

Der er kun sporadiske yderligere oplysninger om *våbenhuset*. En dør omtales 1805 og 1846⁷²

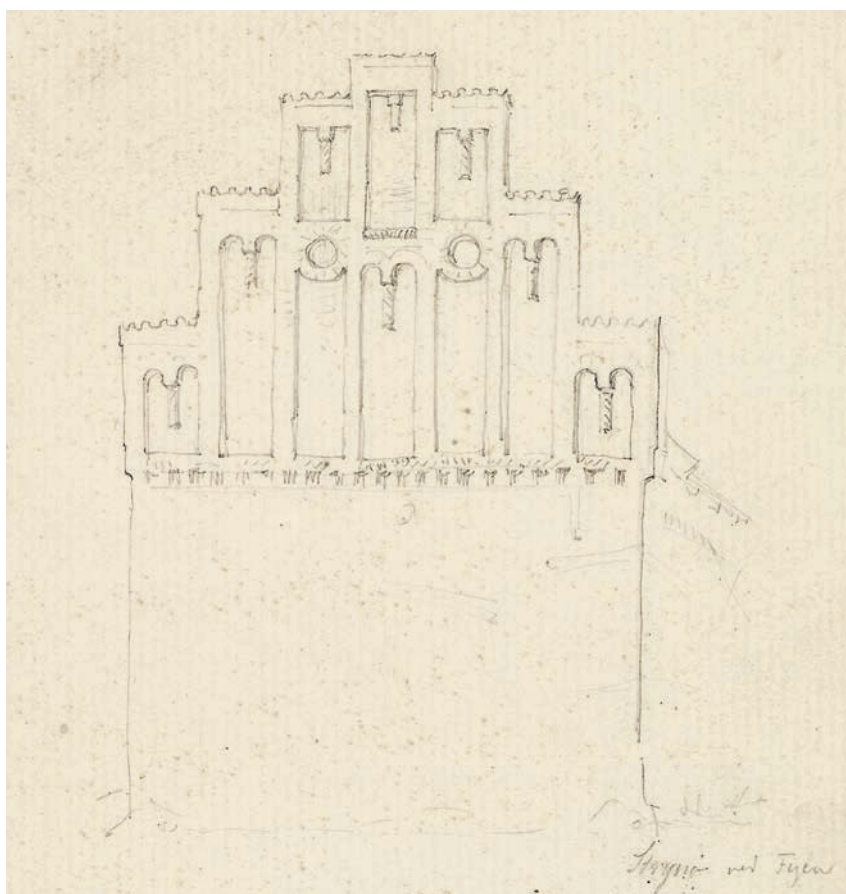


Fig. 11. †Langhuskorets østgavl (s. 2899). Skitse af Vilhelm Dahlerup o. 1865. Skitse-bog i Danmarks Kunstabibliotek. – East gable of the †nave-chancel.



Fig. 12. Tårnets oprindelige murværk set fra loftet. Bemærk afsats og bjælkehul til det oprindelige træloft (s. 2894). Foto Pia K. Lindholt 2021. – *Original masonry of the tower seen from the loft. Note the ledge and putlog hole for the original wooden ceiling.*

og to døre 1862.¹² Det havde fladt bræddeloft, som dog manglede 1803.²⁵ 1862 var loftet placeret 3 alen 4 tommer over gulvet, og gavltrekanten havde kamtakker og 'rå gotiske forsiringer' som koret (jf. s. 2899).¹²

Tårnet, hvis underdel er det eneste bevarede af den gamle kirke (s. 2893), var øjensynligt lige så bredt som skibet (jf. s. 2898) og omtales 1755 som 'mådeligt højt, men uden spir'.⁷³ På sydsiden førte en *fritrappel* op til en dør over hvælvet; trappen omtales 1813 og var 1862 af eg.¹² En træstige førte 1862 op til klokken, som hang i søndre side (s. 2923).⁷⁴ Mod syd og nord var der et glamhul og kamtakke gavle.⁷⁵

Korsarmen på langhusets nordside blev bygget 1729 af kirkeejer Johan Lehn.⁷⁶ Den var omtrent kvadratisk (ca. 7,7×7,0 m)¹² og muligvis bygget af teglsten, da en bygningsdel nævnes 1856 som 'af mursten og ikke hvælvet'.⁷⁷ Tilbygningen havde

fladt træloft, som 1862 var placeret 4 alen 18 tommer over gulvet og 'strøget' med vandfarve.⁷⁸ Taget var formentlig valmet, da det omtales som 'skråtag' 1862.¹²

Istandsættelser. 1666 blev fritrappen til tårnet samt en stige til våbenhusets loft repareret. Under en stærk storm samme år blæste en del brædder af tårnet, og en snedker oplagde dem igen.²⁸ 1670 blev kirketaget understrøget, da det var forfaldent.²⁸ På tårnets sydside, 'mod byen', var over glamhullet opsat jernankre formet som Christian V's kronede monogram »C5« og årstallet »1677«. ¹⁸ På den nordre side, 'til marken', var der over glamhullet tilsvarende jernankre med initialerne »H.C.P.« for sognepræst (Hr.) Christian Prydtz (1681-91).¹⁸

1707 omtales kirken som 'ikke gammel'.⁷⁹ 1739 var kirken brøstfældig, men skulle repareres i løbet af året.⁸⁰ 1755 og 1768 beskrives kirken som 'gammel, lille af anseelse, lav, smal og hvælvet' på nær korsarmen.⁸¹ Kirken blev muligvis istandsat 1795, jf. jernankre i den nuværende kirke (s. 2895).

Op igennem 1800-tallet forfaldt den gamle kirke, men trods flere hovedreparationer vedblev bygningen at være i dårlig stand. 1803-05 trængte kirken til en hovedreparation både ud- og indvendig, da taget på både kirken og tårnet var 'helt åbent', og træloftet, bjælkerne og spærene i korsarmen var rådne, så kirkegængerne ikke kunne sidde 'i tørvejr, ej heller i sikkerhed'.⁸² Kirken blev derefter istandsat 1805.²⁵ 1808 var våbenhuset uryddeligt, og der stod en fast *kalkbænk*.²⁵ 1816 trængte kirken igen til hovedreparation udvendig, og to år senere skulle der lægges nyt loft i våbenhuset og i tårnet under klokken.²⁵ 1833 var en hovedreparation af kirken i gang, men allerede 1837 trængte facaderne til en større reparation.⁸³ 1839 omtales mure, hvælv, træværk, vinduer, døre og tårn som 'gode og forsvarlige'.⁸⁴ 1857 ønskedes udluftningshuller lavet i hvælvene, da luften i kirkerummet var 'så tung og trykkende, at den må anses som usund'.²¹

1858 blev det overvejet at udvide kirken med en korsarm mod syd, hvilket ville betyde, at våbenhuset skulle nedbrydes og en vestindgang etableres.²¹ Redaktør for Langelands Avis D. J. Rosenstand skrev 1862, at kirken var »i en me-

get uindbydende Tilstand, saavel indvendig som udvendig, og den hører utvivlsomt til de simple Kirker, ja maaske den allersimpleste i Landet«. ⁸⁵ Han nævnte ligeledes, at nye sokkelsten og mursten allerede var indkøbt flere år før, men nu lå de mosbegrøede på kirkegården. ⁸⁵ 1862–66 nævnes gentagne gange, at en ombygning, istandsættelse eller udvidelse af kirken havde været påtænkt af kirkeejeren Otto Ditlev Rosenørn-Lehn i flere år, da bygningen forfaldt mere og mere. ²⁶ Det blev endelig besluttet at nybygge størstedelen af kirken, og 1867 blev langhuset, våbenhuset, tårnoverdelen og korsarmen revet ned. ²¹

Gulve. 1664 blev gulvet repareret. ²⁸ 1862 var der gulv af røde mursten i 'hele kirken', men under stolestaderne var der bræddegulv. ¹²

Vinduer. 1662 var der en udgift til et vindue. ²⁸ Vinduerne blev repareret af både en snedker og en glarmester 1670, muligvis på grund af stor-

men 1666 (jf. s. 2900). ²⁸ 1803 var der fem nye karmvinduer med engelske trærammer og seks 'gammeldags' vinduer (jf. s. 2899). ²⁵ Ved istandsættelsen 1805 blev nye, store vinduer indsat; de fik også engelske rammer. ²⁵ 1819 fik kirken igen nye vinduer. ²⁵ 1862 omtales 11 vinduer i kirken, hvoraf et var i koret, to i tårnet og tre i korsarmen; alle var firkantede trævinduer med små ruder. ¹²

Tagværker. Kirkens tagværker var 1862 af fyr. ¹² Skibet havde 13 fag, våbenhuset tre fag, tårnet fire fag og korsarmen seks fag. ⁸⁶

Tagbeklædning. 1839–41 trængte kirkens tag bl.a. mellem kirken og korsarmen til at blive repareret, og det blev udbedret med nye tagsten og lægter. ⁸⁷ 1856 var taget belagt med 'dæk-tagsten' fra korets gavl til korsarmen, ⁴⁷ hvilket sandsynligvis var de samme røde tagsten, som omtales som værende på hele kirken 1862. ¹²



Fig. 13. Kirken og Kirkepladsen set fra syd. Foto Henry Grøndahl 1902–05. I Strynø Lokalhistoriske Arkiv. – *The church and church square seen from the south.*



Fig. 14. Indre set mod øst, o. 1900. I Strynø Lokalhistoriske Arkiv. – *Interior looking east, c. 1900.*

INVENTAR

Oversigt. Hovedparten af inventaret er anskaffet i forbindelse med kirkens opførelse 1867; det gælder bl.a. alterbordet, altersranken, (†)døbefonten, stolestaderne og salmenummertavlerne. Kun prædikestolen fra o. 1616/18 er overført fra den gamle kirke sammen med nogle mindre genstande: alterstagerne fra o. 1550, alterkalken fra 1666 og en sygekalk fra 1780, en kirkestævnetavle fra o. 1800, klokken fra 1839, en messehagel og en klingpung fra 1850'erne, dåbskanden fra 1861/62 og et sygesæt fra 1863. Den gamle kirkes indretning og inventar er beskrevet s. 2919.

Oblatæskan er udført 1867 af Anton Michelsen, København. Dåbsfadet, der er udført af Carl Magnus Svanberg, København, 1842, er muligvis først anskaffet 1867. To kirkeskibe, »Trefoldigheden« fra o. 1780 og »Strynø« fra 1869, er skænket og ophængt sidstnævnte år. Altertavlen med maleri af Jens Erik Carl Rasmussen,

Marstal, er tilkommet 1881, og pengeblokken omtrent samtidig. Kirkeskibet »Nielsens Minde«, der formentlig er bygget i slutningen af århundredet, er foræret til kirken i 1922. Vinskummeskeen er udført af Johannes Bronée, Svendborg, 1900. Lysekronerne er anskaffet i begyndelsen af århundredet, og orgelpulpituret er antagelig opsat o. 1917, da kirken fik sit første orgel.

Alterkanden er fra 1921. I årtiet 1920–30 modtog kirken desuden adskillige gaver i form af et kortæppe, tre syvstager, et alterbordskrucifiks og en præstestol. Døbefonten er udført 1936 af billedhugger Thorvald Larsen, Svendborg, som en kopi af (†)døbefonten fra 1867, og dørflojen i indgangen i våbenhuset, tegnet af Ejnar Mindedal Rasmussen, er fra 1953. Orglet, der er bygget 1966 til Fredens Kirke i Svendborg af Frederiksborg Orgelbyggeri, Hillerød, er flyttet til Strynø 1988. Præsterækketavlerne er moderne.

Inventaret står med egetræsådring i forskellige brune nuancer.⁸⁸



Fig. 15. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Interior looking east.

Alterbord, 1867, af træ, 219×75 cm, 99 cm højt. Bordet er helt dækket af et *antependium*, o. 1930,⁸⁹ af rødt fløjl med kors af guldgalonier og med tilsvarende kant fornedet.

†*Alterklæder*. 1) Antagelig anskaffedes et alterklæde 1867. 2) 1893, bekostet af kirkeejeren, af karmoisinrødt klæde med påsyet kors og guldtresser.¹²

Alterbryn (jf. fig. 16), moderne, af hvidt bomuld med takket bort med skiftevis vinløv, kors og kalk i gennembrudt arbejde.

†*Alterdug*, omtalt 1924, syet af unge piger på øen, med venetiansk broderi.⁹⁰

Knæleskammel, antagelig 1867, af træ, betrukket med rødt fløjl.



Fig. 16. Altartavle, 1881 (s. 2904). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Altarpiece, 1881.*

Kortæppe, 1924,¹² syet af unge piger på øen efter tegning af 'en Strynøbo i København'.⁸⁹ Korsstingsbroderi med grønne firpas, dannet af vinranker med violette druer, og røde firpas med gyldne kors, alt på lys bund. Langs kanten er en bort af rankeslyng i brunt og grønt med blå blomster på rød bund.

Altartavlen (fig. 16), 1881,⁹¹ er en opbygning af fyrretræ i nygotisk stil.⁹² Storstykket har indre spidsbue båret af spinkle søjler med akantusbladkapitæler og flankeres af kraftige pilastre med af-fasede hjørner, kronet af pinakler med korsblomster. Det afsluttes foroven af en profileret trekantgavl med udsparet trepas over en spidsbuet profil

med tandsnit. Tavlen er egetræsådet. I storfeltet er et *altermaleri* (fig. 17) med motiv af *Forklarelse på bjerget* (Matt. 17), malet af Jens Erik Carl Rasmussen, Marstal, 1881.⁹³ Det er udført i olie på lærred, måler 133×92 cm og er indsat i en profileret ramme med trepasformet afslutning foroven. Jesus er vist stående mellem Moses og Elias, der knæler på hver side af ham og griber om hans hænder; de bærer hvide og rosa klæder med mønster af gyldne stjerner og omgives af et strålende lys på blå baggrund. I forgrunden med ryggen mod beskueren ses tre disciple, vel Peter, Jakob og Johannes (jf. Matt. 17,1), klædt i kjortler og kapper i blå, brunt, rødt og grønt. I nederste højre hjørne



Fig. 17. Forklarelse på bjerget. Altarmaleri, 1881, malet af Jens Erik Carl Rasmussen, Marstal (s. 2904). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *The Transfiguration. Altar painting, 1881, by Jens Erik Carl Rasmussen, Marstal.*



Fig. 18. Alterkalk, 1666, udført af Simon Matthiesen, Odense, og tilhørende alterdisk, 1663 (s. 2906). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Altar chalice, 1666, made by Simon Matthiesen, Odense, and related paten, 1663.

er malerens knapt synlige signatur anført med sort, delvist skjult bag rammen: »J. E. C. Rasm«. Foroven er maleriet forhøjet med et ca. 40 cm højt stykke, malet som aftenhimlen med en grålig skybræmme og med indskrift med gyldne versaler:

»Denne/ er min søn den elskelige/ i hvem jeg har velbehag/ hører ham« (Matt. 3,17).

†*Alterprydelse.* Ved biskop Engelstofts besøg 1868 var der endnu ikke opsat en altertavle,⁴⁷ og det er uvist, hvad der prydede alteret, før den nuværende tavle blev anskaffet 1881.

Altersættet (fig. 18) består af en kalk fra 1666, udført af Simon Matthiesen, Odense, og en disk fra 1663, skænket af et uidentificeret ægtepar.¹⁸ Sættet er overført fra den gamle kirke. Den 21,3 cm høje kalk har sekstunget fod, der hviler på en tilsvarende fodplade og er drevet stejlt op mod skaftet. På en af foddungerne er fastgjort en støbt krucifiksfigur. Skaftleddene er sekskoblede med tredobbelte profilringe, og knoppen flad med rillede blade på over- og undersiden samt seks tværvendte rudebosses med glatte versaler på riflet bund, der tilsammen danner navnet: »Ihesvs«. Det glatte bæger er muligvis fornyet 1867 ved Anton Michelsen, København.⁹⁴ På fodpladens overside er to stempler: det ene et mesterstempel for Simon Matthiesen,⁹⁵ det andet Odenses bymærke, en lilje. Den tilhørende disk måler 12,3 cm i tværmål



Fig. 19. Oblatæske, 1867, udført af Anton Michelsen, København (s. 2907). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Wafer box, 1867, made by Anton Michelsen, Copenhagen.

og har på fanen et graveret hjulkors, flankeret af initialerne »RHS« og »KRD« samt årstallet »1663«.

Kalken blev indkøbt 1666 som ledsager til disken, der et par år forinden var blevet skænket til kirken. Ved erhvervelsen af kalken betaltes samtidig for indvendig forgyldning; den samlede udgift var 93 mark.²⁸

Oblatæske (fig. 19), 1867, udført af Anton Michelsen, København. Den 5 cm høje æske er cirkulær (tværmål 11,5 cm) og har på låget en graveret firpasmedaljon med trekloverkors og tornekran. Under æskens bund er fire stempler: mesterstempel for Anton Michelsen,⁹⁶ Københavnsmærke 1867, gardejnmærke for Simon Groth og københavnsk årstalsangivelse »67«. Tilsvarende stempler findes på æskens side og indvendig i låget.

Sygesæt. 1 (Fig. 21), 1780, en sygekalk, skænket af kirkeværge Christen Rasmussen Thørsing og hustru Karen Rasmusdatter;⁹⁷ overført fra den gamle kirke. Den 9,8 cm høje kalk har firetunget fod med fodplade, der er drevet stejlt op mod en flad, profileret knop hvorover et cylinderformet skaftled. Det lave, brede bæger har mundingsprofil og omløbende firelinjet indskrift med graveret skriveskrift: »A(nn)o 1780 skinkede da værende Kirke Værger paa Strynøe/ Christen Rasmusen Thørsing og Hustrue Karen/ Rasmus Datter dette til at bruges ved de Syges Berettelse/ I Stry-



Fig. 21. Kalk. Sygesæt nr. 1, 1780, skænket af kirkeværge Christen Rasmussen Thørsing og hustru Karen Rasmusdatter (s. 2907). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Chalice. Communion set for the sick, no. 1, 1780, donated by churchwarden Christen Rasmussen Thørsing and his wife, Karen Rasmusdatter.*

nøe Sogn«. Under fodpladen er et ubestemmeligt mestermærke. Kalken blev fundet i præstegården 1926 og istandsat.⁹⁸



Fig. 20. Sygesæt nr. 2, 1863, udført af Anton Michelsen, København, og bekostet af kirkeejer Otto Ditlev Rosenørn-Lehn (s. 2908). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Communion set for the sick, no. 2, 1863, made by Anton Michelsen, Copenhagen, and funded by church owner Otto Ditlev Rosenørn-Lehn.*

2) (Fig. 20), 1863,¹² udført af Anton Michelsen, København, og bekostet af kirkeejer Otto Ditlev Rosenørn-Lehn; overført fra den gamle kirke. Sættet, der består af kalk, disk og vinflaske med oblatgemme i låget, er nært beslægtet med sygesæt i andre af baroniet Lehns kirker, således Svendborg Skt. Jørgens (s. 428), Øster Skerninge (s. 1982) og Drejød (s. 2846), alle fra 1863. På kalkens fod er graverede initialer: »O.D.R.L.« for Otto Ditlev Rosenørn-Lehn samt, modstående, årstallet »1863«, og tilsvarende indskrift findes på undersiden af disken. Under kalkens fod og ved bægerets munding samt under diskens og vinflaskens bund er fire stempler: mesterstempel for Anton Michelsen,⁹⁹ Københavnsmærke 1863, guardejnmærke for Peter R. Hinnerup og københavnsk årstalsangivelse »63«. Sættet opbevares i et futteral af sort pap med for af rødt fløjel og lukket med to hægter af messing.

Alterkande (fig. 22), 1921,¹⁰⁰ 24 cm høj, med cirkulær, profileret fod, ægformet korpus med graveret trepaskors, cylinderhals med profilringer samt kantet hank. Under bunden er Københavnsmærke 1921 og guardejnmærke for Christian F. Heise.



Fig. 22. Alterkande, 1921 (s. 2908). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Altar jug*, 1921.



Fig. 23. Vinskummeske, 1900, udført af Johannes Bronée, Svendborg (s. 2908). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Wine skimmer*, 1900, made by Johannes Bronée, Svendborg.

Vinskummeske (fig. 23), 1900,²¹ udført af Johannes Bronée, Svendborg, 14 cm lang, med gennembrudt laf. På skaftets forside er graveret indskrift med skriveskrift: »Strynø Kirke« og på bagsiden tre stempler: mesterstempel »Bronée«, guardejnmærke for Simon Groth og Københavnsmærke 1900.

Alterstager (fig. 24), o. 1550, overført fra den gamle kirke. Stagerne, 38 cm høje, af senmiddelalderlig form, har profileret fod, der hviler på tre poteben, cylinderskaft med profilringer og skarprygget skaftning på midten samt profileret lyseskål af form som foden. Foden og lyseskålen er dekoreret med små cirkulære gennembrydninger i grupper på fem. Fornyet lysetorn af træ.

Syvstager. 1) 1923, skænket af læge Hans Jensens (†1922) enke til minde om ægtemanden.³⁵ Den 51 cm høje stager af messing er en forenklet kopi af den såkaldte Grundtvigstager i Marmorkirken i København (*DK KbhBy* 5, 740). Den har klokkeformet fod, balusterskaft med bladkrans og arme med kugleled. Tilsvarende stager findes i bl.a. Svendborg Vor Frue Kirke (s. 341). Stagen stod oprindeligt på alterbordet; den opbevares nu bag alteret.

2-3) O. 1930, skænket til kirken af sognepræst Svend Rehling og hustru Bertha.⁹⁰ Titusstager med ottekantet fod i tre afsæt, skaft med kugleled og bladkrans samt leddede arme. Stagerne opbevares bag alteret.

Alterbordskrucifiks, 1929, skænket af Elisabeth Christensen, sognepræst Gunner Engbergs hustru,

i anledning af 400-året for den første omtale af 'Strynø Kirke'.¹⁰¹ Af træ og metal, 50 cm højt. Den støbte, bronzemalede Kristusfigur hænger tungt i armene, hovedet falder mod venstre skulder, øjne og mund er lukkede. Højre ben er let bøjet, venstre strakt og fødderne parallelle og fæstnet med to nagler. Korset er af sortlakeret træ og hviler på et tilsvarende postament over en lav plint. På den lodrette korsarm er et banner af metal med indskrift i reliefversaler: »INRI«. Krucifikset står på en nyere hylde af træ, ophængt i murblendingen i triumfvæggens sydlige del (jf. fig. 15).

Messehagler. 1) 1850'erne, tidligst omtalt 1862,¹² overført fra den gamle kirke. Af mørkviolet fløj med for af violet lærred, kantet med guldgaloner og med tilsvarende rygkors.

2) 1934, bekostet af menigheden,⁹⁰ af rødt fløj med for af rød silke og kantet af guldgaloner. Det tilsvarende rygkors har stråleornament i korsskæringen.

3) 1967, udført hos Selskabet for Kirkelig Kunst. Af grøn silkebrokade med mørkere grønt for. Forsiden er prydet med smalle, lodretgående guldgaloner. På ryggen danner tilsvarende galoner et gaffelkors omkring en båd med et kors.

Alterskranke (jf. fig. 14-15), 1867, af brunbejdset træ, tresidet med låge i hver af de tre sider. Skranken består af slanke, drejede balustre med profileret kugleled på midten under en profileret håndliste. Knæfaldet, ligeledes brunbejdset, er polstret med rødt fløj. Oprindeligt var balustrene bronzerede og knæfaldet betrukket med sort skind.¹² Skranken var vistnok oprindeligt halvrund.¹⁰²

Døbefont (jf. fig. 33), 1936, udført af billedhugger Thorvald Larsen, Svendborg, og bekostet af Strynøklubben i København efter indsamling.¹⁰³ Fonten, af rødlig Nexøsandsten, 78 cm høj, er en kopi af (†)døbefonten ndf. Den har ottesidet, profileret fod, der hviler på en lav, firkantet plint, og konkavt, ottesidet skaft med vulst ved overgangen til kummen. Denne måler 80 cm i tværmål og har under mundingen et omløbende bånd med sammenkædede cirkler og romber mellem rundstave og derunder en arkadefrise. På plintens ene side står billedhuggerens signatur med fordybde versaler: »Thorvald Larsen Svendborg 1936«. Fonten står midt i koret.

(†)Døbefont, o. 1867, af cement, svarende til den nuværende font. Fonten stod oprindeligt i skibets sydøsthjørne, men blev 1875 flyttet til koret.⁴⁷



Fig. 24. Alterstager, o. 1550 (s. 2908). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Altar candlesticks, c. 1550.*



Fig. 25. Dåbsfad, 1842, udført af C. M. Svanberg, København (s. 2910). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Baptismal dish, 1842, made by C. M. Svanberg, Copenhagen.*

1935 var den forfalden, og året efter blev den opstillet i haven foran præstegården og benyttet som blomsterkumme.²⁷ Den henligger nu på kirkegårdens *materialeplads*.

Dåbsfad (fig. 25), 1842, udført af Carl Magnus Svanberg, København. Det glatte fad er af tin og måler 70,3 cm i tværmål. På fanens underside er et mesterstempel med årstallet 1842 (fig. 46).¹⁰⁴ Fadet er muligvis først anskaffet o. 1867 til den nye kirke.¹⁰⁵

Dåbskande (fig. 26), 1861/62,¹² overført fra den gamle kirke. Kanden er af tin, 32 cm høj, med slankt, urneformet korpus uden fod, højt optrukket hank og hængslet, kuplet låg med lågknop i form af en blomsterknop. Kanden er uden stempler, men svarer til en dåbskande i Øster Skerninge Kirke, der er støbt af Carl Magnus Svanberg, København (s. 1985); tilsvarende kander findes desuden i bl.a. Egense (s. 1935) og Ollerup (s. 2035).

Prædikestol (fig. 27), angiveligt 1616/18,¹⁰⁶ overført fra den gamle kirke. Stolen, der er udført i enkle renæssanceformer, synes oprindeligt at have været i fem fag,¹⁰⁷ men omfatter i sin nuværende tilstand fire arkadefag. De enkelte fag er adskilt af rammeværk med kassetteværk og foranstillede,

glatte søjler med korintiske kapitæler og prydbælter med små diamant- og cabochonbosser, ordnet i vandrette bånd (fig. 28). Storfelternes arkader har profilerede bueslag, båret af profilerede pilastre, der løber sammen under felterne som en rektantet ramme; i sviklerne er rosetmedaljoner. Postament- og frisefelterne er profilerede og adskilles af rektantede fremspring med pyramidebosser. Håndlisten er polstret med en *prædikestolsbeklædning* af rødt fløj, fastgjort med messingsøm. Opgangen er en trappe fra 1867 af mørklakeret træ.

Prædikestolen står, formentlig siden 1867, i mørkbejdset træ. Den muligvis oprindelige stoffering fremgår af en præsteindberetning 1755.¹⁸ Bosserne på søjlernes prydbælter var forgyldte, hvide, blå og røde; dog var en del af bosserne faldet af og malingen afskallet. I storfelterne, hvoraf der på daværende tidspunkt efter alt at dømme var fem, var malerier af Kristus og evangelisterne,



Fig. 26. Dåbskande, 1861/62 (s. 2910). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Baptismal jug, 1861/62.*



Fig. 27. Prædikestol, o. 1616/18 (s. 2910). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Pulpit, c. 1616/18.*

ledsaget af latinske indskrifter med forgyldte versaler i postament- og frisefelterne. Fra opgangen sås: 1) Kristus stående med højre hånd løftet i en velsignende gestus og jordkloden i venstre hånd. I frisefeltet: »Salvator«. 2) Mattæus stående med englen ved sin side og en åben bog i venstre hånd. I frisefeltet: »S. Mattheus«. 3) Markus med løven ved fødderne og en åben bog i venstre hånd. I frisefeltet: »S. Marcvs«. 4) Lukas med oxen ved fødderne og en lukket bog i venstre hånd. I fri-

sefeltet: »S: Lvcas«. 5) Johannes med ørnen ved fødderne og en lukket bog i højre hånd. I frisefeltet: »S. Iohanes«. I postamentfelterne var et skriftsted (Es. 55,1): »Hevs sitientes omnes/ venite ad aqvas et qvi-/ bvs nvlla est pecvnia/ venite emite et comedite/ Esaias capit L V« (Hør alle I, der tørster,/ kom til vandet, og I,/ der ingen penge har,/ kom, køb og spis. Esaias kap. 55).¹⁰⁸ Stolen blev 'opmalet' 1805²⁵ og igen 1840.²¹ Formentlig blev den mørkbejdset ved opsætningen i den



Fig. 28. Søjle med prydbælte med bosser. Detalje af prædikestol (s. 2910). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Column with decorative belt of bosses. Detail of pulpit.*

nuværende kirke 1867; forinden må den gamle staffering være afrenset.

Stolen kan muligvis være udført af den samme billedskærer, som har udført prædikestolen i Landet Kirke 1619 (s. 2664). Blandt fællestræk-

kene er pilastrenes sammenløb som en profileret ramme under storfelterne, sviklernes små rosetter i beslagværksmedaljon og søjlekapitælerne.

1670 udførtes en mindre reparation.²⁸ 1768 blev prædikestolen beskrevet som gammeldags, men en istandsættelse ville gøre den smuk.¹⁸ 1853 ønskedes trappen fornyet;²¹ 1862 fremgår, at den hvilede på en muret \dagger sokkel.¹² 1867 blev den restaureret,¹⁰⁹ hvilket tilsyneladende har indebåret en ombygning af stolen fra fem til fire fag, og opsat på sin nuværende plads i murblændingen i triumfnurens nordlige del med opgang fra koret gennem muren (s. 2894).

Stolestader (jf. fig. 14–15 og 33), 1867.¹² De 102 cm høje gavle har tagformet profil med cirkelformet afslutning og drejet knap foroven, fyldingsryglæn med tre tværrektangulære fyldinger og ben med udsavet profil.¹¹⁰ Mod væggene er glatte indergavle, og forpanelerne har højrektangulære fyldinger. Til nordrækkens forpanel er fastgjort en samtidig bogstol med drejede hængeknopper. Stolene står med egetræsådring fra o. 1917, vistnok istandsat o. 1980;¹² de var oprindeligt malet med en mere gultonet ådring.¹¹¹ De er opstillet med 20 stole i sydrækken og 19 i nordrækken.

Præstestol (fig. 30), 1927/28, skænket af KFUK på Strynø.³⁵ Armstol af bejdsset eg, polstret med rødt fløjl fastgjort med messingsøm på sæde og ryg. Armlænene er prydet med akantusblade og rosetter og hviler på drejede støtter. Forsargen består af akantus i gennembrudt arbejde, ledsaget af smårosetter, mens benene og stiverne imellem dem er drejede. Forbenene afsluttes af løvefødder. Stolen står i korets sydvesthjørne.

\dagger *Præstestol*, 1867. Stolen stod bag alteret.¹²

\dagger *Degnestol*, 1867. Stolen stod foran prædikestolen.¹²

Løse stole. 1–2) Antagelig o. 1900, af brunbejdsset træ. Stolene har ryg med to svejfedede tværstivere mellem drejede opstandere afsluttet af lågkrukkeformede knopper. Forbenene er drejede og bagbenene lige. Sædet er 1952 ombetrukket med brunt stof med mønster af lyse blade og blomster.¹² Stolene står på pulpituret.

3–4) O. 1979,¹² Børge Mogensen J39 ('Folkestolen'), af eg med sæde i lys flet. Stolene står i korets nordside.



Fig. 29. Pengeblok, o. 1880 (s. 2913). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Poor box, c. 1880.

Fire *bænke*, 1867,¹² svarende til stolestaderne, står ved vestvæggen og i våbenhuset (jf. fig. 9).

Skibets østhjørner er delvist afskærmet med lave *skranker* med drejede balustre (jf. fig. 33), der tidligere var lukket med tilsvarende hængslede låger med messinggreb; disse er nu hensat bag prædikestolen. Gitrene fremstår med en mere gul ådring end det øvrige inventar; måske svarende til stolestadernes oprindelige ådring (jf. ovf.).

Skab, o. 1934,¹² af brunbejdet træ med fyldingslåge, til messehaglerne. Skabet står i korets sydside.

Pengeblok (fig. 29), o. 1880,¹¹² af træ, beslæet med jern, 97 cm høj. Blokken har slankt skaft med afskårne hjørner og hviler på et firkantet, karnisprofileret postament. Det fremspringende blokhus

er helt dækket af jernplader og yderligere sikret med et bredt, hængslet jernbånd, der løber ud i to smalle ender med oprullede spidser. Øverst er en pengetragt. Blokken er brunmalet med indskrift med lyse versaler på blokhuset: »Til kirken«; derunder er sekundært tilføjet med hvide versaler »Orgelfond«. Blokken er fastgjort til våbenhusets østvæg med to jernbånd.

Klingpung, 1850'erne,¹¹³ med drejet skaft af brunmalet træ og stærkt slidt pose af sort skind. Overført fra den gamle kirke; nu hensat på pulpituret.

Dorfloje. Udvendige. 1) 1867, fladbuet enkeltfløj med to flammede fyldinger på ydersiden og glat inderside. Brunmalet. I trappehuset.

2) 1953, tegnet af Ejnar Mindedal Rasmussen og udført af teaktræ, der blev bekostet af ØK.¹¹⁴ Rundbuet dobbeltfløj, hver fløj har på begge sider 11 små, profilerede fyldinger med medaljoner med kristne symboler, skåret i lavt relief, heraf ni kors, et anker og et Jesusmonogram. På indersiden er indskrift med fordybede versaler



Fig. 30. Præstestol, 1927/28 (s. 2912). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Priest's chair, 1927/28.

foroven: »Anno 1953«. Dørgrebene, af messing, er udformet som fisk (fig. 31). I våbenhuset.

†*Dørfloje. Indvendig* (jf. fig. 33), 1867, lige afsluttet dobbeltfløj, hver fløj med to fyldinger. Over fløjene er mod skibet en rundbuet frontispice med indre trepas (delvist skjult bag orgelpulpituret) og drejet knap. Egetræsådret. Mellem våbenhuset og kirken.¹²

†*Dørfloje. Udvendige*. 1) 1867, i hovedindgangen i våbenhuset.¹² Egetræsmalet. 2) 1875, en tremmedør, indsat for indgangen i våbenhuset for ventilationens skyld.¹¹⁵

Orgel (jf. fig. 33) 1966, med syv stemmer, ét manual og pedal. Oprindeligt bygget til Fredens Kirke, Svendborg (s. 480) af Frederiksborg Orgelbyggeri, Hillerød. Flyttet til Strynø 1988 af Bruno Christensen & Sønner. Disposition: Gedakt 8', Quintatøn 8', Principal 4', Rørløjtje 4', Gemshorn 2', Mixtur III. Pedal: Subbas 16'. Manualomfang C-g³, pedalomfang C-f¹. Kobling: M-P. Orglet er opstillet på pulpituret i vest med østvendt facade og spillebord.

†*Orgel*, 1917, med seks stemmer, heraf to oktavtransmissioner, ét manual. Bygget af Horsens Orgelbyggeri ved M. Sørensen. Disposition (C-f³): Bordun 16', Principal 8', Gedakt 8' (trm.), Salicional 8', Aeoline 8', Octav 4' (trm.). Svelle. Tutti. Kobling: M-M 4'. En registervippe benævnt Vox Celeste 8' aktiverede Salicional og Aeoline. Pneumatisk aktion, bælgventilvindlade. Orglet



Fig. 31. Dørgreb på udvendig dørfloj nr. 2, 1953, tegnet af Ejnar Mindedal Rasmussen (s. 2913). Foto Rikke Ilsted Kristiansen 2021. – *Door handle on outside door wing no. 2, 1953, designed by Ejnar Mindedal Rasmussen.*



Fig. 32. Salmenummertavle, 1867 (s. 2916). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Hymn board, 1867.*

stod på pulpituret med østvendt facade og spillebord mod syd.¹¹⁶ Orgelfacaden var tredelt ved pilastre med pinakler og havde trekantet midterparti med udsparet firkløver samt indre rundbue over trepas, spejlende altertavlen. Den fyldingsopdelte underdel er bibeholdt på sin oprindelige plads i pulpiturets brystning (jf. ndf.), mens de øvrige dele er kasseret. Facaden var egetræsådret.

†*Harmonium* (jf. fig. 14), 1890, bekostet af kirkeejeren og ved bidrag fra menigheden.¹¹⁵

Orgelpulpitur (jf. fig. 33), antagelig o. 1917 (jf. †orgel ovf.). Pulpituret, der er opsat langs vestvæggen og strækker sig i hele rummets bredde, er båret af to kraftige tværbjælker, der hviler på to stolper med affasede hjørner og antydede kapitæler. Det har brystning af fyldingspanel; som midterparti indgår †orglets fyldingsopdelte underdel.³² Opgangen er ad en trappe med baluster-gelænder langs vestvæggens sydlige del, afsluttet af en mægler med drejet knop. Pulpituret er egetræsådret med smalle røde og grønne profiler.



Fig. 33. Indre set mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Interior looking west.*



Fig. 34. »Trefoldigheden«. Kirkeskib nr. 1, o. 1780, skænket 1869 af Otto Ditlev Rosenørn-Lehn (s. 2918). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – “Trefoldigheden”. Church ship no. 1, c. 1780, donated 1869 by Otto Ditlev Rosenørn-Lehn.

Ti salmenummertavler (fig. 32), 1867,¹² af fyrretræ, 79×54 cm, med profileret ramme med små knapper foroven samt på de halvrunde hængestykker under de lodrette rammestykker. Rammen er egetræsmalet, selve tavlen er sort. Oprindeligt var tavlerne beregnet til påskrift af salmenumre med kridt, men 1926/27 blev de forsynet med stifter til ophæng og cifre af hvidmalet metal.³⁵ Tavlerne hænger på langvæggene og på våbenhusets vestvæg. Yderligere to tavler er hensat på loftet.¹¹⁷

To præsterækketavler (jf. fig. 9), moderne, af eg, med karnisprofileret ramme. Præsterenes navne og embedsår er anført med fordybet skriveskrift, udfyldt med sort. Tavlerne hænger på våbenhusets nordvæg.

Kirkestævnetavle, o. 1800, overført fra den gamle kirke. Tavlen, af træ, 55×34 cm, har svejftet over-

kant og tilsvarende hul til ophæng foroven. Tavlen er i nyeste tid overmalet med blank, sort maling med gylden indskrift: »Et bed med Blomsterløg sat af Strynø menighed«; derunder er spor af ældre sort bemaling og ÷indskrift. Tavlen opbevares ved kirken.

Lysekroner. 1-2) (Jf. fig. 15), 1900-tallets første fjerdedel;¹¹⁸ barokkopier. Kronerne har otte fligede arme, der hver bærer to lys, og otte små pyntearme med refleksblomster. Balusterstammen afsluttes af

Fig. 35-36. 35. »Strynø«. Kirkeskib nr. 2, 1869 (s. 2918). 36. »Nielsens Minde«. Kirkeskib nr. 3, antagelig slutningen af 1800-tallet (s. 2918). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – 35. “Strynø”. Church ship no. 2, 1869. 36. “Nielsens Minde”. Church ship no. 3, presumably end of 1800s.

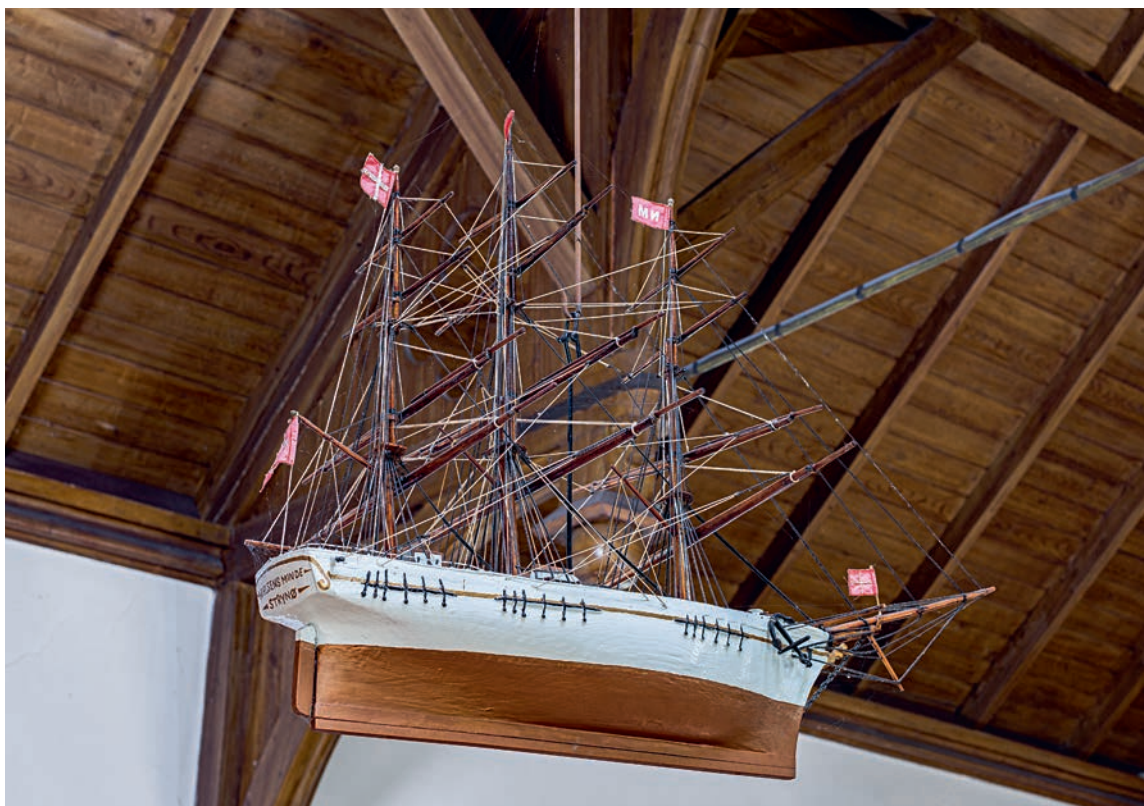
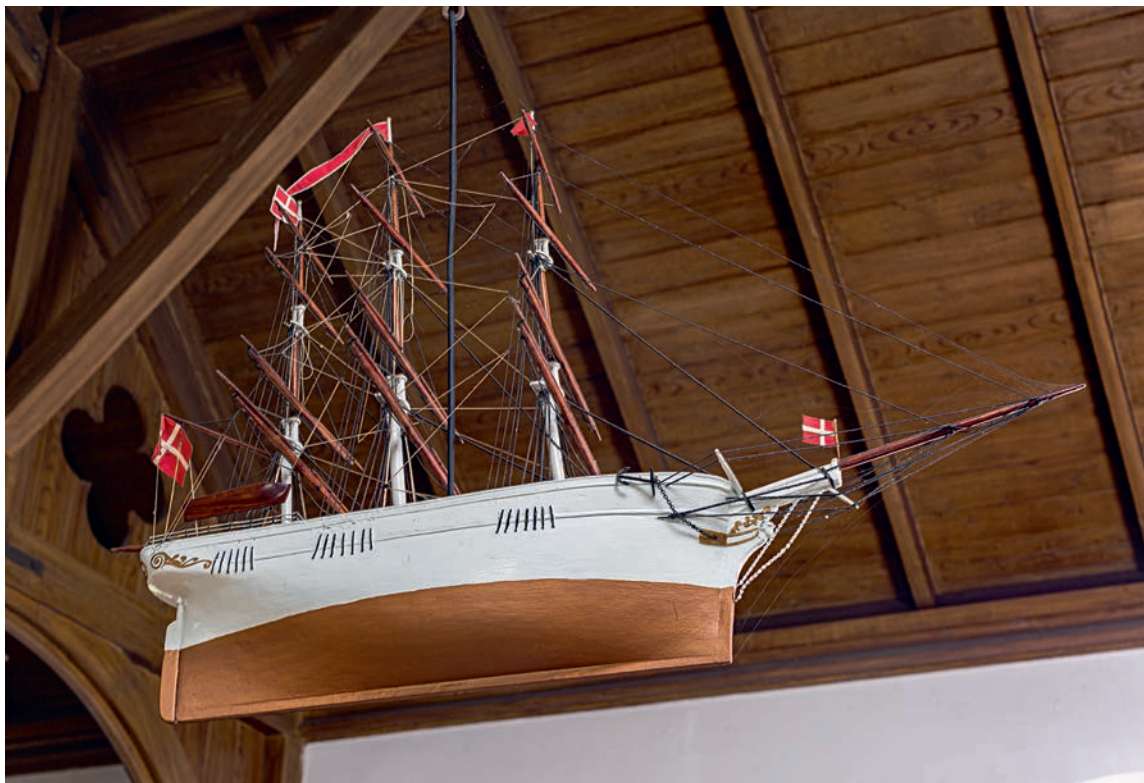




Fig. 37. Klokke, 1839, støbt af urmager Lars Mortensen, Kerteminde (s. 2918). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Bell, 1839, cast by watchmaker Lars Mortensen, Kerteminde.

en stor, profileret hængekugle med dråbeformet knop. Kronerne er ophængt i jernstænger i skibet.

3) 1900-tallets første fjerdedel,¹¹⁸ svarende til ovennævnte, men mindre, og hver arm bærer kun et lys. Kronen hænger i en jernstang i koret.

Lysearme. 1) (Jf. fig. 33) 1900-tallets første fjerdedel,¹¹⁸ barokkopier. I alt otte lysearme, hver med tre fligede arme med to lys, er ophængt på skibets langvægge.

2) (Jf. fig. 15), 1924,¹² svarende til ovennævnte, men kun med et lys på hver arm. Ophængt højt på skibets nordvæg ved prædikestolen.

En moderne *lysbue* af messing er ophængt på triumfmuren over korbuen mod øst (jf. fig. 33).

Kirkeskibe. 1) (Fig. 34), »Trefoldigheden«, o. 1780, skænket til kirken 1869 af Otto Ditlev Rosenørn-Lehn.¹¹⁹ Orlogsfregat med 13 kanoner i hver side og to agter, skibsklokke på dækket og en springende løve som galionsfigur. Agterkastellet har vinduesparti med to rækker vinduer. I skibet ligger ballastjern samt zinkplader og papirer fra restaureringer 1905, 1935 og 1980. Skibet er sortmalet med bronzefarvet bund, hvid portgang og røde porte. Agterkastellet er rødt og gyldent; nederst står navnet med forgyldte versaler på sort bund under en krone flankeret af Dannebrogsvimpler. Også galionsfiguren er forgyldt. Skibets bygmester er ukendt. Det stod i en montre på Hvidkilde, til det blev skænket til kirken. Ophængt midt i kirken i en kæde af sortmalet jern.

2) (Fig. 35), »Strynø«, 1869, bygget af sømand Claus Rubæk Hansen, bekostet af øens beboere.¹¹⁹ Tremastet bark, vistnok en model af Kinafareren »Dannebrog«, som bygmesteren havde sejlet med. Galionsfiguren er et porcelænshoved af en landsoldat. I skibet ligger zinkplader fra restaureringer udført 1905 og 1935. Skibet er hvidmalet med bronzefarvet bund og gyldne ornamentter; på hækken er to Dannebrogflag omgivet af gyldne ranker. Navnet står agter med forgyldte versaler på sort bund. Skibet hænger i østenden i en kæde af jern.

3) (Fig. 36), »Nielsens Minde« »Strynø«, formentlig slutningen af 1800-tallet, bygget af brødrene Niels, Morten og Peder Nielsen, Strynø, og foræret til kirken i 1922 af førstnævntes søn, Carl Nielsen, København.¹²⁰ Tremastet fuldrigger. Galionsfiguren er en kvinde. I skibet ligger zinkplader fra restaureringer udført 1905 og 1935. Skibet er hvidmalet med bronzefarvet bund, navn og hjemsted er anført med gyldne versaler agter. Skibet hænger i vestenden i en kæde af jern.

Klokke (fig. 37), 1839, omstøbt af urmager Lars Mortensen, Kerteminde, af en *†*klokke (s. 2923); overført fra den gamle kirke.²¹ 81 cm i tværmål. Om halsen er en bort af akantuspalmeter og derunder støberindskrift med versaler: »Støbt af L. Mortensen Kjerteminde 1839«.¹²¹ På legemet står kirkeejers navn: »Holsten Lehn«. Klokken hænger i en vultuprofileret slyngebom.

INVENTAR I DEN GAMLE †KIRKE

Oversigt. Af den gamle kirkes inventar er prædikestolen fra o. 1616/18 og klokken fra 1839 overført til den nuværende kirke sammen med en række mindre genstande, bl.a. altersølv, alterstager og dåbsudstyr (jf. s. 2902). Bevaret er endvidere et *røgelseskar fra 1300-tallet, der skal have tilhørt kirken, men nu findes i Odense Bys Museer. Et *processionskrucifiks i senmiddelalderlig stil blev 1871 erhvervet til Nationalmuseet fra en antikvitetshandler, der angav Strynø som dets proveniens.

Kilder. †Kirkens indretning og inventar kendes fortrinsvis gennem sognepræst Jørgen Nielsen Saabyes fyldige indberetning 1755 samt sognepræst Jørgen Valerius Thormøhlens indberetning 1768.⁸¹ Hertil føjer sig beskrivelsen af kirken i synsprotokollen 1862.¹² Inventarets skæbne ved nedbrydelsen af hovedparten af kirken kendes ikke; det er formentlig kasseret eller bortsolgt.

Det ældste, kendte inventar omfattede alterstagerne fra o. 1550, en †præste- eller skriftestol fra 1587 med sognepræst Jens Hansens navn og en †klokke, støbt af Matthias Benninck, Lübeck, og skænket af Erik Hardenberg til Matstrup 1595. 1616 tilkom en ny †altertavle, tilsyneladende skænket af et uidentificeret adeligt ægtepar, og omtrent samtidig en ny prædikestol (s. 2910). Også et †dåbsfad, et Nürnbergarbejde fra 1500-tallet med sekundært tilføjede våbenskjolde, kan have været en gave fra adelige, og 1690 skænkede kirkeeer Valdemar Kristoffer Gabel en †døbefont af bemalet træ.

Om 1700-1800-tallets indretning, der antagelig i store træk også gjorde sig gældende i 1600-tallet, vides, at altertavlen flankeredes af præste- og degnestole, og at også døbefonten havde plads i koret. Skibet og den 1729 tilføjede korsarm (s. 2900) var møbleret med stolestader, ligesom et †pulpitur. Forud for nedbrydningen 1867, da man overvejede en udvidelse og istandsættelse af den gamle kirke (s. 2901), besigtigede arkitekt Vilhelm Dahlerup inventaret og gjorde enkelte notater: Altertavlen var 'slet' og blev foreslået erstattet af et forgyldt kors, ligesom der var brug for et nyt alterbord og en ny døbefont. Prædikestolen derimod var 'god', og også knæfaldet kunne genbruges, hvis det blev gjort større.¹²²

Farvesætningen har omfattet polykrom staffing med forgyldning på altertavle og prædikestol. 1840 blev inventaret malet, formentlig med den perlegrå farve, det stod med 1862.¹²³

†Alterbord, af fyrretræ,¹² glat.¹⁸

†Alterklæder. 1) Omtalt 1755, med gule silkesnore.¹⁸ 2) 1843.¹²⁴ 3) O. 1860, af rødt bomuldsfløj.¹²

†Alterdug. 1) 1662/63; dugen kostede 6 mark.²⁸ 2) Omtalt 1755, af kramlærred.¹⁸ 3) Omtalt 1840 som 'anstændig'.²¹ Dugen var kantet med frynser

og ønskedes 1848 udskiftet med en ny, der skulle have kant af kniplinger. 4) Omtalt 1862, af hvidt shirting med blonder.¹²

†Knæleskammel, omtalt 1851, da den ønskedes fornyet.²¹

†Altertavle, 1616,¹²⁵ tilsyneladende skænket af et uidentificeret adeligt ægtepar. Tavlen, der er detaljeret beskrevet i sognepræst Jørgen Saabyes indberetning 1755, var efter alt at dømme en rigt udsmykket, arkitektonisk opbygget tavle i renæssancestil (»gammelt Bildhugger arbejdet«) i slægt med samtidens katekismus- eller skriftabletter. Den bestod af postament, storstykke, topstykke og topgavl og var tilsyneladende prydet med tre altermalerier samt adskillige indskrifter.

Storstykket var ved fire hvide søjler delt i et storfelt og to smallere sidefelter.¹²⁶ I storfeltet var et maleri af Nadverens indstiftelse (†altermaleri nr. 1), mens sidefelterne var udfyldt af indskrifter, i nord Trosbekendelsen, i syd Indstiftelsesordene, malet med 'sirlige, forgyldte bogstaver'; dog var en del af grunden og forgyldningen skallet af. Storstykket flankeredes af storvinger, der var afsluttet af et ørnehoved foroven med forgyldte øjne og næb og løb ud i en ørnefod med forgyldte klør forneden. Midt på hver vinge var et malet våbenskjold ledsaget af initialer. 1755 var skjoldene så beskadigede, at de ikke kunne identificeres, men præsten beskrev dem så godt, han kunne: Våbenskjoldet på den nordre vinge var sortmalet, og 'oven i' sås en og 'neden under to under hinanden fremstående' sorte påfuglefljer med et forgyldt spejl i hver. Desuden kunne man se det øverste af en tilsvarende påfuglefljer, som havde været oprejst mellem vesselhornene, og nederst en smule af det forgyldte løvværk, der havde udgjort hjelmklædet. Over våbnet sås forgyldte initialer »A P«, heraf var A'et muligvis sammenskrivet med et andet bogstav. På den søndre vinge så man initialerne »S B«, og mellem bogstaverne spidsen af et sort vesselhorn uden sirater, som vendte spidsen mod bogstavet B. Derunder sås en smule blå og forgyldt, der havde dannet løvværk om skjoldet, begge dele schatterede med sort.¹²⁷

Postamentet flankeredes af småvinger med cifre, der tilsammen dannede årstallet »1616«, og i postamentfeltet var indskrift med Fadervor.



Fig. 38. *Røgelseskar, 1300-tallet (s. 2921). I Odense Bys Museer. Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *Censer, 1300s.

Storgesimsens frise var delt i fire felter med indskrift med sirlig, forgyldt fraktur: »Saa ofte Som I æde dette Brød, og driche af Denne Kalch/ Skulle I for Kynde Herrens død ind til Hand Kommer/ Hvo Som æder dette Brød eller Driker Herrens Kalch u-værdelig/ Hand bliver Skyldig i Herrens Legeme Og Blod. 1 Cor. XI« (1 Kor. 11,27).

Topstykket, der på begge sider var prydet med 'snitværk', formentlig topvinger, havde ovalt felt med maleri af Opstandelsen (†altermaleri nr. 2), og på topstykkets frise var indskrift med forgyldt fraktur: »Christus er død for vores Synder: Hand er opstanden til vor Retfærdighed PAUL. RO. 4« (Rom. 4,25). Tavlen kronedes af en trekantgavl, der havde været malet og forgyldt, men 1755 kunne 'intet ses af figurerne' (†altermaleri nr. 3).

Altertavlen stod formentlig oprindeligt med polykrom staffering og forgyldning, men 1755 var det meste af malingen og forgyldningen skallet af, så den »for nærværende tid kun haver een slet syne«. ¹⁸ 1768 blev den beskrevet som et gammeldags arbejde, der dog, som prædikestolen (s. 2912), kunne blive smukt, hvis det blev istandsat. ¹⁸ 1837 nævnes, at tavlen burde renoveres, ¹²⁸ og 1840, at

den manglede et maleri. ²¹ Samme år blev 'alteret' opmalet og formentlig forsynet med et nyt maleri i storfeltet (†altermaleri nr. 4). ²¹ O. 1862 betegnede Vilhelm Dahlerup tavlen som 'slet'. ¹²² Påfaldende omtales altertavlen ikke i synsprotokollens beskrivelse af kirken 1862, der blot nævner 'et alterbillede med forgyldt ramme', og det kan ikke udelukkes, at den på dette tidspunkt var taget ned fra alterbordet og hensat andetsteds i kirken. Den er sandsynligvis kasseret eller bortsolgt i forbindelse med nedbrydningen 1867.

†Altermalerier. ¹⁸ 1) 1616, med motiv af *Nadverens indstiftelse*, firkantet, i altertavlens storfelt. 1755 var maleriet, der ellers havde været 'kønt', beskadiget. Maleriet synes borttaget eller ødelagt før 1840 (jf. ovf.).

2) 1616, med motiv af *Opstandelsen*, ovalt, i altertavlens topfelt. 1755 var malingen og forgyldningen meget beskadiget.

3) 1616, ukendt motiv, i altertavlens gavlfelt, malet og forgyldt. 1755 kunne 'intet ses af figurerne'.

4) Antagelig o. 1840, hvor altertavlen blev opmalet (jf. ovf.), med ukendt motiv; angiveligt malet på lærred af sognepræst Andreas August Petersen (1829–41). ²¹ Maleriet var sandsynligvis indsat i eller foran altertavlens storfelt. 1848 skulle det efterses, da det ellers var i fare for at gå til. ²¹ 1862 nævnes, at det var indsat i en forgyldt ramme (jf. ovf.); ¹² muligvis var det da ophængt direkte på østvæggen over alterbordet, sådan som det var tilfældet i andre af baroniets kirker. ¹²⁹

Alterkalken, 1666, udført af Simon Matthiesen, Odense, og *disken*, 1663, er overført til den nuværende kirke (s. 2906).

†*Oblatæske*, muligvis o. 1800, omtalt 1862. ¹² Af pap med stråmosaik udvendig, dvs. med pålimet, antagelig farvet strå, anbragt så det danner et mønster eller motiv (sammenlign med oblatæske i Kristkirken i Tønder (DK Sjyll 959). ¹³⁰

Sygesæt. 1) 1780, en sygekalk, skænket af kirkeværgen Christen Rasmussen Thorsing og hustru Karen Rasmusdatter, overført til den nuværende kirke (s. 2907).

2) 1863, udført af Anton Michelsen, København, og bekostet af kirkeejer Otto Ditlev Rosenørn-Lehn. Sættet er overført til den nuværende kirke (s. 2908).



Fig. 39-40. *Processionskrucifiks, i senmiddelalderlig stil (s. 2921). I NM. 39. Forside. Foto Inger Marie Mulvad 2021. 40. Bagside. Foto Arnold Mikkelsen 2021. – *Processional crucifix, in Late Medieval style. 39. Front. 40. Back.

†*Alterkande*, o. 1860,¹³¹ af biskuit, forsynet med låg.

Alterstagerne, o. 1550, er overført til den nuværende kirke (s. 2908).

†*Alterbog*, 1665,²⁸ en bibel, sandsynligvis Christian IV's Bibel i Hans Svanings reviderede udgave fra 1647.

**Røgelseskar* (fig. 38), 1300-tallet, nordtysk eller hollandsk arbejde, af bronze, 19 cm højt; fod og ophæng mangler.¹³² Skålen er nærmest halvkugleformet med tre afskårne sider, der fortsætter i spidse gavlfelter på låget. Dette er formet som et uregelmæssigt, sekssidet pyramidespir, gennembrudt af rektangulære og runde røghuller og kronet af et kors. I felterne er halvkugleformede bukler, der på låget har runde røghuller. Mellem buklerne er øskner til tre top-hængsstænger.¹³³

Karrets proveniens, før det kom til Strynø, er uvis.¹³⁴ Det blev erhvervet af Odense Bys Museum 1896 fra 'marinemaler Lütken', dvs. maler Mathias Lütken, der var gift med en datter af den tidligere sognepræst på Strynø, Diderik N. B. Glahn, og blev i museets protokol beskrevet som 'et smukt

bronze-røgelseskar fra Strynø Kirke' (Odense Bys Museer, inv.nr. KMO/1896/4).

**Processionskrucifiks* (fig. 39-40), uvis datering, i senmiddelalderlig stil. Det lille, særegne krucifiks, 35×29 cm, er af egetræ med kløverbladsformede korsender. Det er overalt beklædt med pånaglede messingplader med gravering og har en støbt, 10 cm høj Kristusfigur af messing.¹³⁵ I korsenderne er firpasmaljoner med relieffer af evangelisternes symbolvæsener, og på selve korset er graverede minuskler på skraveret bund, der tilsammen danner navnet »ihesvs«. På bagsiden af korset er en ikke umiddelbart forståelig minuskelindskrift og i korskæringen en fremstilling af Veronikas svededug med Kristi ansigt omgivet af en korsglorie (*vera icon*). En krog til ophæng er sekundært isat over motivet. Graveringen på korsstammen under figuren har spor af slid, og messingpladerne i den øverste og den nederste korsende er frø-nede i kanten, særligt på korsets bagside.

Nationalmuseet erhvervede krucifikset 1871 fra en antikvitetshandler Sørensen, der angav, at det skulle være fra Strynø ved Svendborg (inv.nr. D687).¹³⁶ Proveniensen kan ikke bekræftes.

†*Messehagler*. 1) 1672, af glat, rødt flos (dvs. silke- eller uldstof, overskåret som fløj) med for af sardug og krucifiks af guldkniplinger på ryggen. Den samlede udgift var 71 mark.²⁸

2) Omtalt 1851, da den ønskedes fornyet, hvilket formentlig skete kort efter.²¹

3) 1850'erne, overført til den nuværende kirke (s. 2909).

†*Messeskjorte*. 1) Anskaffet 1666.²⁸

†*Alterskranke*, omtalt 1816,²⁵ da knæfaldet burde forhøjes, og 1839-40,²¹ da det påpegedes, at det aldrig havde været polstret og skulle forsynes med puder. 1862 fremgår, at det var polstret med skind og forsynet med gelænder.¹²

†*Døbefont*, 1690, skænket af kirkeejer Valdemar Kristoffer Gabel.¹³⁷ Af eg, malet.¹² Fonten var indelt i syv fag ved otte ribber eller bøjler, der udgik fra dens overkant og dannede otte fødder forinden.¹³⁸ Fordelt over fire fag var giverinitialer: »WCHV G«, og i et femte et navnetræk, dannet af initialerne for sognepræst Jørgen Clausen Sebbelov og hustru Maren Jensdatter Groth (jf. gravsten nr. 3-4, s. 2924). Fonten, der stod i koret,¹⁸ må være kasseret ved nedbrydningen af dette.

†*Dåbsfad* (fig. 41),¹³⁹ et Nürnbergarbejde fra 1500-tallet. Fadet, der var af messing, havde i bunden en fremstilling af Syndefaldet: Adam og Eva stod under et træ, der var omslynget af slangen. Begge holdt et æble i hånden, og i højre side, bag Eva, sås porten til Paradis. Motivet var omgivet af et bånd med en fem gange gentaget minuskelindskrift samt en bort med stemplede rosetter.¹⁴⁰ På fanen var to angiveligt adelige våbenskjolde, der er beskrevet i præsteindberetningen 1755: Det ene havde to vesselhorn i feltet og derover initialerne »XL«. Det andet var mere utydeligt, men vistnok delt i to lige store dele, der på midten var samlet af en fransk lilje. Det var ledsaget af initialerne »KB«. ¹⁴¹ Lignende fade kendes fra talrige kirker, se for eksempel Rudkøbing (s. 1428) og Ollerup (s. 2035). Fadet blev aftegnet af provst Jacob Christensen 1809,¹⁴² og det er formentlig dette, der endnu omtales 1862 (jf. s. 2910 med note 105).

Dåbskanden, 1861/62, er overført til den nuværende kirke (s. 2910).

Prædikestolen, o. 1616/18, er overført til den nuværende kirke (s. 2910).

†*Stolestader*, tidligst omtalt 1662, da der blev anskaffet en ny stol til det formentlig noget ældre stoleværk.²⁸ I 1660'erne omtales desuden gentagne reparationer af stolene.²⁸ 1813 nævnes, at flere stole døre ikke kunne lukkes ordentligt.²⁵ 1840 blev stolestaderne malet.²¹ Formentlig samtidig blev kvindestolene forsynet med rygstød i form af en lægte, hvilket dog medførte, at sædet blev for smalt og stolene dermed ubekvemme,²¹ og 1852 ønskede man nye stole med lukket ryg.²¹ 1858-62 oplyses, at der var 18 mandsstole, hvoraf de 12 var med dør og de to forreste desuden med bagklædning, og 22 kvindestole, hvoraf de 15 havde dør og den forreste desuden bagklædning og bræddegulv. I korsarmen fandtes 12 stole i den ene side og 10 i den anden; ingen af disse var forsynet med dør. Endelig fandtes seks stole på *†pulpituret* (jf. ndf.).⁷⁸

†*Præste- eller skriftestol*, 1587. Stolen er beskrevet i præsteindberetningerne 1755 og 1768. På gavlene var indskrift med renæssanceversaler, der tilsammen dannede navnet: »H(r.) Iens Hanssøn«, dvs. sognepræst Jens Hansen (o. 1584-95), ledsaget af to Jesusmonogrammer og årstallet »1587«. ¹⁴³ På stolens dør var en sekundær indskrift, »Jørgen Clausen 1690«, for sognepræst Jørgen Clausen Sebbelov (jf. gravsten nr. 4, s. 2924). ¹⁸ Stolen stod ved alterets nordside.¹⁴⁴

†*Degnestol*, måske jævngammel med *†præstestolen*, omtalt 1755 som værende uden noget bemærkelsesværdigt, 'dog har en og anden skrevet deres navne i den' (*degnegraffiti*). Stolen stod ved alterets sydside.¹⁴⁴

†*Kiste*, 1662, et skrin til at hente vokslys i (sammenlign med Drejø s. 2855).²⁸

†*Pengeblok*, omtalt 1855 som ubrugelig;²¹ antagelig kasseret 1867.

†*Pengebøsser*, o. 1862, to fattigbøsser.⁷⁸

†*Pengetavle*, anskaffet 1663, til indsamling til Helsingør Hospitals fattige.¹⁴⁵

En *klingsung*, 1850'erne, er overført til den nuværende kirke (s. 2913).

†*Dørfløje*. *Udvendige*. 1) I hovedindgangen i våbenhuset, omtalt 1805, da den var brøstfældig, og fornyet året efter.¹⁴⁶ Dørfløjen blev fornyet igen 1846²¹ og beskrives 1862 som en revledør.¹² Fra fløjen er bevaret to **gangjern* af sortmalet sme-



Fig. 41. †Dåbsfad, 1500-tallet (s. 2922). Tegnet af provst Jacob Christensen 1809. I NM. – †Baptismal dish, 1500s.

dejern, 67 cm lange, med fliget, ombukket spids og en smedet **lås*, 30,8×12,9 cm, sortmalet, med tilhørende nøgle, 15 cm lang. Beslagene må være genanvendt fra en ældre *†fløj*; de findes nu i Langelands Museum (henholdsvis inv.nr. 13166:001 og 075:1958).

2) Omtalt 1862, på sydsiden af tårnet over hvælvet, med adgang via en udendørs trætrappe (jf. s. 2900).¹⁴⁷

†Dørfløj. *Indvendig*, omtalt 1862, en revledør mellem våbenhuset og kirken.¹²

†Pulpitur, antagelig 1700-tallet, tidligst omtalt 1818, da det burde nedrives og genopføres, fordi stolperne, som bar det, var rådne.²⁵ Pulpituret var antagelig opsat i vest, og der var adgang til det via en trappe fra kirkerummet. 1840 blev pulpituret malet og dets gulv fornyet.²¹ Det havde brystning af gitterværk, som 1852 var itu og burde fornys.²¹ 1858 ønskede man pulpituret nedtaget, men det fandtes endnu 1862.²¹ Pulpituret var møbleret med stolestader (jf. ovf.).

Seks *†salmenummertavler* er omtalt 1862.¹²

En *kirkestævnetavle*, o. 1800, er overført til den nuværende kirke (s. 2916).

†Ligbærer. 1) 1664/65.²⁸ Antagelig denne, der 1729 var i stykker og ønskedes erstattet af en ny.¹⁴⁸

2) Antagelig o. 1729. 1808 var båret i våbenhuset.²⁵

†Begravelsesudstyr. 1662 erhvervede kirken en *kiste*, som kunne bruges ved fattige dødes begravelse.²⁸

Klokken, 1839, omstøbt af urmager Lars Mortensen, Kerteminde, er overført til den nuværende kirke (s. 2918).

†Klokke, 1595, støbt af Matthias Benninck, Lübeck, bekostet af Erik Hardenberg til Mattrup.¹⁴⁹

Om klokken hals var en indskrift i to linjer, der blev afskrevet 1755 af sognepræst Jørgen Nielsen Saabye og 1768 af sognepræst Jørgen Valerius Thormøhlen, her gengivet efter sidstnævnte: »Anno 1595 lodh Erich Hardenbarck Hermann pa Mattorphs Gar och Herr Jens Hansen Sogne Præst och/ Jens Lorensen, Anders Andersen, Jens Classen, Jens asmussen, Kirkevære pa Strun denne Klacke Stobe Hus Mattias Henning udi Luebich«. ⁸¹ 1755 blev klokken betegnet som 'god'. ¹⁸ 1838 var klokken revnet, ¹⁵⁰ og 1839 blev den omstøbt til den nuværende. ²¹

GRAVMINDER

Fire gravsten fra 1700-tallet er overført fra den gamle kirke.

Gravsten. 1) (Fig. 42), formentlig o. 1700, over Hans Cl... Madsen, dommer på Strynø, †10. febr. ... , og hustru ... stensdatter, samt over <Hans Rasmusen (Rasmussen), †28. jan. 1728, 65 år gammel, og hustru Anna Rasmusdatter (Rasmusdatter), †17...>.

Liggesten af rødlig kalksten, 152×100 cm, med delvist udvisket indskrift med fordybede versaler, der udfylder hele fladen, optrukket med sort farve.¹⁵¹ I de øvre hjørner er rosetmedaljoner. Stenen må have ligget i gulvet i den gamle kirke.¹⁵² Den var henlagt på kirkegården til 1997, hvorpå den blev istandsat og anbragt på sin nuværende plads i gulvet i skibets sydøsthjørne.

2) (Jf. fig. 43), o. 1722, over Claus Iørgenson Sebbelov (Jørgensen Sebbelov), †1722 i sit 37. år.

Gravflise af grå kalksten, 45×45 cm, med indskrift med fordybede versaler. Stenen lå i koret foran altersranken i den gamle kirke sammen med nr. 3–4 som den nordligste af de tre.¹⁸ Nu i gulvet ved våbenhusets nordvæg (jf. fig. 9).

3) (Jf. fig. 43), o. 1724, over Maren Iensdatter Grooth (Jensdatter Groth), præstekone på Strynø, †1724 i sit 68. år. Udformet som nr. 2. Stenen lå i koret foran altersranken i den gamle kirke sammen med nr. 2 og 4 som den mellemste af de tre.¹⁸ Nu i gulvet ved våbenhusets nordvæg (jf. fig. 9).

4) (Jf. fig. 43), o. 1724, over Iørgen Clausøn Sebbelou (Jørgen Clausen Sebbelov), præst på Strynø, †1724 i sit 89. år. Udformet som nr. 2. Stenen lå i koret foran altersranken i den gamle kirke sammen med nr. 2–3 som den sydligste af de tre.¹⁵³ Nu i gulvet ved våbenhusets nordvæg (jf. fig. 9).

Fig. 42. Gravsten nr. 1, formentlig o. 1700, over dommer Hans Madsen og hustru, samt over Hans Rasmusen (†1728) og hustru Anna Rasmusdatter (s. 2924). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Tombstone no. 1, presumably c. 1700, of Judge Hans Madsen and his wife, and of Hans Rasmusen (†1728) and his wife Anna Rasmusdatter.*

Kirkegårdsmonument (fig. 44), o. 1888, over Rasmus Arcander Matthiessen, sognepræst, *8. nov. 1851 i Hindevad, †16. april 1888 på Strynø. Efter personalia et skriftsted (2 Kor. 12,9). Af indskriften fremgår, at stenen er rejst af menigheden.

Stele af grå sandsten, 101×50 cm, med tavle af hvidt marmor og Kristushoved af biskuit. Indskrift med fordybet antikva, udfyldt med sort. Stelen, med svejftet afslutning foroven, har riflet kant og er dekoreret med egeløv i relief ligesom den tilhørende sokkel. I forsiden er indfældet en indskrifttavle, ligeledes svejftet, og derover er et Kristushoved. Øverst er spor efter et nedfældet tårn. Foran soklen står en opslået bog af hvidt marmor med indskrift med sort antikva: »Der er Roser der kan aldrig blegne/ Der er Minder der kan aldrig dø«. På kirkegården ved tårnets sydside.





Fig. 43. Gravsten nr. 3, o. 1724, over præstekone Maren Jensdatter Groth (†1724), nr. 2, o. 1722, over Claus Jørgensen Sebbelov (†1722), og nr. 4, o. 1724, over sognepræst Jørgen Clausen Sebbelov (†1724) (s. 2924). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Tombstone no. 3, c. 1724, of parson's wife Maren Jensdatter Groth (†1724), no. 2, c. 1722, of Claus Jørgensen Sebbelov (†1722), and no. 4, c. 1724, of parson Jørgen Clausen Sebbelov (†1724).

GRAVMINDER I DEN GAMLE †KIRKE

Fire gravsten fra 1700-tallet er overført til den nuværende kirke (s. 2924).

†Gravsten, o. 1630, over 'ærlig og velagt' mand Rasmus Pedersen »ung Foget forðum paa Stryn«, †7. marts 1630.¹⁸ En stor gravsten med indskrift med versaler. Under indskriften var tilsyneladende en indhugget figur, en oval med en bøjle foroven hvorunder en tværdelt trekant med et kors (et bomærke?). 1755 lå stenen i gulvet foran koret.¹⁸

†Præstebegravelse, omtalt 1755, sandsynligvis i koret.¹⁵⁴ Her blev præsterne med hustru og børn begravet (jf. gravsten nr. 2-4).

†Jordfæstebegravelse, omtalt 1755, til en bondeskone, der var datter af den daværende degn, dvs. Rasmus Henriksen (degn 1719-66).¹⁵⁵ Der var ingen sten på graven.¹⁸



Fig. 44. Kirkegårdsmonument, o. 1888, over sognepræst Rasmus Arctander Matthiessen (†1888) (s. 2924). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – Churchyard monument, c. 1888, to parson Rasmus Arctander Matthiessen (†1888).

KILDER OG HENVISNINGER

Nedenfor er anført en oversigt over arkivalier eller utrykte kilder og litteratur anvendt i beskrivelsen af Strynø Kirke. For en oversigt over arkivalier og litteratur samt forkortelser anvendt i Svendborg Amt i almindelighed, jf. også s. 59 ff. Henvisninger til *Danmarks Kirker*, Kbh. 1933-, er angivet som *DK*, efterfulgt af betegnelsen på det pågældende amt; referencer inden for Svendborg Amt har dog kun sideangivelse.

Arkivalier. *Rigsarkivet, København (RAK).* *Reviderede Regnskaber, Kirkeregnskaber:* Regnskaber Fyn 1662-1837. 3. Nyborg Provsti. Gudme, Sunds, Ærø og Als Herreder 1662-71 (*Rev. rgsk. Rgsk. Fyn*). *Danske Kancelli.* 1. departement. H44-36. Journal 1839 (*DaKanc.* 1. depart. Journal 1839).

Rigsarkivet, Odense (RAO). *Fyns bispearkiv:* Synsforretninger over kirker 1718-35 (*Bispeark.* Syn over kirker). – Visitatsprotokol 1732-1803 (*Bispeark.* Visitatsprot.). – Visitatsprotokol Sunds Herred og Ærø 1834-96. – Indberetninger om kirker og kirkegårde 1812-43 (*Bispeark.* Indb. om kirker og kirkegårde). – Synsforretninger over kirker og præstegårde 1872-98 (*Bispeark.* Syn over kirker og præstegårde). – Sunds Herreds breve 1541-1805, 1805-1968 (*Bispeark.* Sunds Hrds. breve). – Sunds og Sallinge herreder 1853-67 (*Bispeark.* Sunds og Sallinge hrdr.). *Sunds Herreds provstiarkiv:* Kirkeregnskaber 1645-75. – Justitsprotokol m.m. 1690-1824 (heri kirkesyn 1760-1824) (*Provstiark.* Justitsprot. m.m.). – Breve fra biskop, amtmænd, stiftsøvrighed og forskellige 1727-1812 (*Provstiark.* Breve fra biskop, amtmænd m.fl.). – Forskelligt 1851-75. – Synsprotokol for kirker 1935-81 (*Provstiark.* Synsprot.). *Sunds-Sallinge Herreds provstiarkiv:* Breve fra kollegier, ministerier, stiftsøvrighed, biskop og amtmænd 1837-51 (*Sunds-Sallinge Hrds. Provstiark.* Breve). – Kopibog over udsendte cirkulærer 1844-54 (*Sunds-Sallinge Hrds. Provstiark.* Kopibog). *Svendborg Amtsprøvesti:* Synsprotokol for Sunds og Sallinge herreder 1824-39 (*Svendborg Amtsprøvesti.* Synsprot.). *Strynø sogn:* Diverse dokumenter m.m. 1731-1969. *Strynø menighedsråd:* Forhandlingsprotokol 1904-51 (*Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.). – Planer og tegninger 1925-70 (*Menighedsrådsark.* Planer). *Lehn Godsarkiv:* Sager vedr. baroniet Lehns kirker 1792-1921 (*Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker). – Byggesager 1861-1922 (*Lehn Godsark.* Byggesager). *Den kgl. bygningsinspektør:* Sager vedr. kirkebygninger på Fyn 1896-1925. *Fyn i almindelighed. Topografica:* 3. Indberetninger til Jessen, Thurah og Danske Atlas 1743-71 (*Fyn i alm.* 3. Indb. 1743-71). – 6. Udskrift af de af stiftets præster i henhold til stiftsøvrighedens befaling af 22. okt. 1706 indgivne beretninger om kirkerne og disses antikviteter. – 17a. Fyn St-U. Sunds Herred. Sognepræsters efterretninger om de forskellige sogne 1760-1800 (*Fyn i alm.* 17a. Sunds Hrd. Sognepræsters efterretn.).

Kirkens arkiv. Synsprotokol 1862 ff. (Kirkens arkiv. Synsprot.).

Det Kongelige Bibliotek (KB). *Gamle kongelige Samling.* 2351. 4°. Udskrift af Præsteskabets i Fyens Stift Antegnelser om Kirkerne i Fyen og underliggende der i Stiftet, for det meeste samlede og indgivne til Stiftets Øvrighed 1706-1707, med nogle faae Tegninger af Gravsteder og Vaabener (*GKS* 2351. 4°. Antegnelser om Kirkerne i Fyen 1706-07). *Kallske samling.* 377. 4°. Kopi af beskrivelse over kirkerne og herregårdene i Fyn og i Langeland, af sognepræsterne til Thurah brug forfattet 1755 (*Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755).

Nationalmuseet (NM). *Håndskriftsamlingen:* C. T. Engelstoft, *Kirkene i Fyns Stift* (med register af Olaf Olsen) (NM. Engelstoft). *Indberetninger:* L. Henriksen 1897 (klokke). – Mogens Larsen 1975 (inventar).

Danmarks Kunstbibliotek. Vilhelm Dahlerups skitsebøger.

Tegninger. RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker, 1940 (oversigtsplan af kirkegården med udvidelse).

Litteratur. R. Dam, »Strynø Kirke«, *Medlemsblad for Strynø Klub*, 3, 4, juli 1928 (*Dam* 1928). – R. Dam, *Minder fra Strynø*, Kbh. 1936 (*Dam* 1936). – Jørgen Elsoe Jensen, *Historiske huse og gårde på Strynø*, Herning 1984 (*Elsoe Jensen* 1984).

Historisk indledning ved Rikke Ilsted Kristiansen, kirkens omgivelser og bygning ved Pia Katrine Lindholt, inventar og gravminder ved Rikke Ilsted Kristiansen, heraf dog orgler ved Kristian Lumholdt. Arkivalielæsning ved Marie Louise Blyme, Bjørn Westerbeek Dahl, Kathrine Faust Larsen og Lukas Kristian Svane Nielsen m.fl. Heraldisk konsulent Allan Tønnesen. Oversættelser ved James Manley (engelsk) og Peter Zeeberg (latin). Korrektur ved Anne Frovin. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet juni 2021.

¹ KB. GKS 2351. 4°. Antegnelser om Kirkerne i Fyen 1706-07; Holger Frederik Rørdam, »Bidrag til fynske Kirkers og Præstekalds Historie«, *Kirkehistoriske Samlinger* IV, 3, 1893-95, 170; *Elsoe Jensen* 1984 8.

² *Monumenta historiae Danicæ, Historiske Kildeskrifter og Bearbejdelser af dansk Historie især fra det 16. Aarhundrede*, Holger Fr. Rørdam (udg.), 2, II, Kbh. 1887, 542.

³ *Kong Frederik den Førstes danske Registranter*, Kr. Erslev og W. Møllerup (udg.), Kbh. 1879, 121.

⁴ *Frederik den Førstes Registranter* (note 3), 240.

⁵ Ældre oplysninger om, at sognet skulle være udskilt fra Rudkøbing 1587/89, må afvises; jf. *Rørdam* 1893-95 (note 1), 171; *Elsoe Jensen* 1984 8.

⁶ RAO. *Bispeark.* Sunds Hrds. breve.

⁷ *Elsoe Jensen* 1984 8.

⁸ Det anførtes samtidig, at øen først på dette tidspunkt

(1587) fik egen præst, hvilket ikke er korrekt (jf. note 5). RAO. *Bispeark*. Sunds Hrds. breve; jf. også A. D. Jørgensen, »Arnakke (Avernakø) Kirke«, *Kirkehistoriske Samlinger* II, 5, 682.

⁹ *Biskop Jacob Madsens visitatsbog 1588-1604*, Jens Rasmussen og Anne Riising (udg.), Odense 1995, 190.

¹⁰ RAK. *Privatarkiver, kronologisk række*. 89. Den Ledreborgske Dokumentsamling 1466-1636.

¹¹ *Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet jordegods i Danmark, fra Reformationen til Nutiden*, II, Rigsarkivet (udg.), Kbh. 1908, 633 f. (12. nov. 1687).

¹² Kirkens arkiv. Synsprot.

¹³ *Elsø Jensen 1984* 9.

¹⁴ *Dam 1936* 6; *Elsø Jensen 1984* 80.

¹⁵ RAO. *Bispeark*. Sunds Hrds. breve; Sunds og Sallinge hrdr. En egentlig indvielse ved biskoppen blev dog udsat til året efter, når kirken var afpudset udvendig og malet indvendig. Dette arbejde ville blive påbegyndt i foråret 1868.

¹⁶ *Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold 1551-1660*, Rigsarkivet (udg.), Kbh. 1885-2005 (29. juni 1584); *Rørdam 1893-95* (note 1), 172.

¹⁷ 1604 fik sognepræst Knud Høiby samme rettighed; *Kancelliets Brevbøger* (note 16) (15. dec. 1601 og 20. maj 1604).

¹⁸ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755.

¹⁹ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755. Fårevejle tilhørte 1518 Mette Hardenberg, enke efter Markvard Rønnow (†1506), derefter sønnerne Joachim og Eiler Rønnow, og, i årene 1565-1604, Erik Hardenberg, g.m. Anne Eilersdatter Rønnow (†1609) (jf. †klokke s. 2923).

²⁰ RAO. *Bispeark*. Indb. om kirker og kirkegårde.

²¹ RAO. *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker.

²² Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark*. Forhandlingsprot.; *Elsø Jensen 1984* 80.

²³ *Elsø Jensen 1984* 80.

²⁴ RAK. *Rev. rgsk.* Rgsk. Fyn. Det nævnes både 1662, 1663, 1665, 1667, 1669 og 1670.

²⁵ RAO. *Provstiark*. Justitsprot. m.m.

²⁶ RAO. *Sunds-Sallinge Herreds provstiarkiv*. Kopibog; Kirkens arkiv. Synsprot.

²⁷ RAO. *Menighedsrådsark*. Forhandlingsprot.

²⁸ RAK. *Rev. rgsk.* Rgsk. Fyn.

²⁹ Det nævnes både 1818, 1820, 1837-38 og 1844, men 1839 skulle den være 'forsvarligt istandsat', jf. RAK. *DaKanc.* 1. depart. Journal 1839; RAO. *Provstiark*. Justitsprot. m.m.; *Svendborg Amtsprøvti*. Synsprot.; *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker.

³⁰ *Elsø Jensen 1984* 75 f.

³¹ Kirkens arkiv. Synsprot.; korrespondance i NM.

³² Korrespondance i NM.

³³ *Elsø Jensen 1984* 78.

³⁴ Præstegårdens østlænge, som var forpagterbolig og lade, ses på fig. 13.

³⁵ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark*. Forhandlingsprot.

³⁶ *Elsø Jensen 1984* 77 f.; korrespondance i NM.

³⁷ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Provstiark*. Synsprot.

³⁸ Fotos i Strynø Lokalhistoriske Arkiv; Kirkens arkiv. Synsprot.

³⁹ Kirkens arkiv. Synsprot.; *Ugeavisen Øboen* 3. marts 2020.

⁴⁰ Jf. <https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/genforeningssten/strynoe>, set 4. febr. 2021.

⁴¹ Tårnunderdelen var det eneste af den gamle kirke, som var velbevaret, så der var 'ingen anledning til at rive det ned'; *Dam 1928*. Tårnunderdelens facade mod syd blev dog nedtaget og ommuret, mens det gamle murværk blev stående på de øvrige sider. Kirkens arkiv. Synsprot.

⁴² RAO. *Bispeark*. Sunds Hrds. breve; Sunds og Sallinge hrdr.

⁴³ Muremesteren var formentlig ikke fra øen, da han skulle betale for at benytte øens landingsbro. RAO. *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker.

⁴⁴ I kirkens synsprotokol findes en beskrivelse af den nye kirke nedfældet kort efter opførelsen, jf. Kirkens arkiv. Synsprot.

⁴⁵ Kun et lille parti af tårnrummets bagmure er bevaret mod nordvest, men et 3-4 mm tykt pudslag og 3 kalklag er bevaret derpå. Af andet stokværk er ca. 1 m bevaret, men bagmurene er kraftigt kalkede i nyere tid, så skiftegangen kan kun erkendes enkelte steder.

⁴⁶ På Dahlerups skitse af tårnet er der en vinduesåbning mod vest. *Danmarks Kunstmuseer*. Vilhelm Dahlerups skitsebøger.

⁴⁷ NM. *Engelstoft*.

⁴⁸ *Den kgl. bygningsinspektør*. Sager vedr. kirkebygninger på Fyn 1896-1925. Det vides ikke, om der var tale om tårnets nederste eller øverste del. Underdelen står endnu med mørke, cementpudsede facader (s. 2896).

⁴⁹ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Provstiark*. Synsprot.; *Menighedsrådsark*. Forhandlingsprot.

⁵⁰ Gulvene findes bl.a. i kirkerne i Sørup (s. 457), Egense (s. 1919), Øster Skerninge (s. 1974) og på Drejø (s. 2834).

⁵¹ C&W Arkitekter, *Strynø Kirke – forslag til omlægning af teglgulve i kirken*, 2014, i NM.

⁵² Korkgulvene omtales som slidte 1946 og 1951 og er muligvis først lakeret herefter. Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark*. Forhandlingsprot.; *Provstiark*. Synsprot.

⁵³ C&W Arkitekter, *Strynø Kirke – forslag til omlægning af teglgulve i kirken*, 2014, i NM; Kirkens arkiv. Synsprot.

⁵⁴ 1975 var ådringen endnu den oprindelige, og ingen renovering synes at have fundet sted siden. NM. Indb. ved Mogens Larsen 1975.

⁵⁵ 1867 omtales, at kirken skulle 'afpudses' udvendig, men det synes ikke at være sket; RAO. *Bispeark*. Sunds Hrds. breve.



Fig. 45. Farvespor af bagmurenes oprindelige blå kalkning (s. 2896). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Traces of the original blue limewashing of the back walls.*

⁵⁶ NM. *Engelstoft*; farven er bl.a. genfundet i kirkerne i Egense (s. 1920), Øster Skerninge (s. 1975) og på Drejø (s. 2837).

⁵⁷ RAO. *Menighedsrådsark.* Planer.

⁵⁸ RAO. *Bispeark.* Syn over kirker og præstegårde.

⁵⁹ Sidstnævntes placering kan endnu erkendes i gulvet; Kirkens arkiv. Synsprot.

⁶⁰ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.; foto i Strynø Lokalhistoriske Arkiv.

⁶¹ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark.* Planer.

⁶² På fig. 3 og 10 er kirken tegnet som langhus uden indsnævring mellem kor og skib, og bygningen kan have indeholdt senmiddelalderlige dele, men det kan ikke påvises ud fra de tilgængelige kilder.

⁶³ RAO. *Fyn i alm.* 17a. Sunds Hrd. Sognepræsters efterretn.

⁶⁴ I sin skitsebog (i Danmarks Kunstbibliotek) nævner Dahlerup, at tårnets sydside skal nedtages til overkan-ten af hvælvet.

⁶⁵ Kirkens arkiv. Synsprot.; NM. *Engelstoft*; i *Langelands Avis* 1862 nævnes andre mål end de opgivne i synsprotokollen, men de synes skønnede. *Dam* 1936 6; *Elsøe Jensen* 1984 79.

⁶⁶ NM. *Engelstoft*; RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker; J. P. Trap, *Statistisk-topografisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark*, 1. udg., 1, II. Kbh., 1858, 745.

⁶⁷ Kirkens arkiv. Synsprot.; NM. *Engelstoft*. På nabogrunden, matr. 71b, er der fundet et fragment af en teglsten, en 'munk', som kan være fra kirken (i Langelands Museum, inv.nr. 9764).

⁶⁸ Udregnet efter mål i Kirkens arkiv. Synsprot.

⁶⁹ NM. *Engelstoft*; RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker. Kirkens mure har sandsynligvis haft omtrent samme højde som Drejø Kirke, der også omtales som 'lav' (s. 2827).

⁷⁰ Oplysningerne om hvælvene kan udledes af de få læselige brudstykker af Engelstofts notater. Han skriver dog 'hvoraf tre under det med kirken lige brede tårn, et over kirkeskibet og et i kormuren', hvilket må være en fejl. NM. *Engelstoft*.

⁷¹ J. P. Trap, *Danmark*, 5. udg., Niels Nielsen, Peter Skautrup, Poul Engelstoft† og Therkel Mathiassen (red.), Kbh. 1961, VI, 3, 1144.

⁷² RAO. *Provstiark.* Breve fra biskop, amtmænd m.fl.; *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker.

⁷³ NM. *Engelstoft*; KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755.

⁷⁴ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Provstiark.* Justitsprot. m.m. 1813 skulle en trappe fra trætårntrappen til klokkestigen opføres, da adgangen var besværlig.

⁷⁵ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Provstiark.* Justitsprot. m.m.

⁷⁶ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; Hans de Hofman, *Samlinger af publique og private Stiftelser, Foundationer og Gavebreve* VI, Kbh. 1760, 45; Erich Pontoppidan og Hans de Hofman, *Den danske Atlas* VI, Kbh. 1774, 722. Johan Lehn lod også hvælv opsætte i Skt. Jørgens Kirke (s. 414).

⁷⁷ Der kan dog også have været tale om våbenhuset. NM. *Engelstoft*.

⁷⁸ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker.

⁷⁹ KB. GKS 2351. 4°. Antegnelser om Kirkerne i Fyen 1706-07.

⁸⁰ RAO. *Bispeark.* Visitatsprot.

⁸¹ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; RAO. *Fyn i alm.* 17a. Sunds Hrd. Sognepræsters efterretn.

⁸² RAO. *Provstiark.* Justitsprot. m.m.; *Provstiark.* Breve fra biskop, amtmænd m.fl.; *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker.

⁸³ RAO. *Bispeark.* Sunds Hrds. breve; *Svendborg Amtsprovsti.* Synsprot.

⁸⁴ RAK. *DaKanc.* 1. depart. Journal 1839.

⁸⁵ *Dam* 1928.

⁸⁶ Kilden på bygningens fagdelling har ikke kunnet genfindes, men oplysningen er nævnt i *Elsø Jensen 1984* 79.

⁸⁷ RAK. *DaKanc.* 1. depart. Journal 1839; RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker;

⁸⁸ Kirkens arkiv. Synsprot.; NM. *Engelstoft.*

⁸⁹ *Dam 1936* 12.

⁹⁰ *Dam 1936* 14; Kirkens arkiv. Synsprot.

⁹¹ Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Lehn Godsark.* Bygesager.

⁹² Beslægtede altertavler var blevet anskaffet 1869-70 til baroniet Lehns kirker i Øster Skerninge (s. 1980) og Ollerup (s. 2030), og en lignende \dagger altertavle fandtes i Hundstrup Kirke (Sallinge Hrd.).

⁹³ Kirkens arkiv. Synsprot. Jens Erik Carl Rasmussen har desuden udført altermalerier til Marstal Kirke 1881 (s. 1675) og til kirken på Anholt 1889 (Randers Amt); jf. også Karsten Hermansen, ... *saa maler jeg, hvad jeg har set. Jens Erik Carl Rasmussen (1841-1893)*, Marstal 2016, 202-04.

⁹⁴ Finn Grandt-Nielsen, *Fynsk kirkesølv*, Odense 1983, 90.

⁹⁵ Chr. A. Bøje, *Danske guld og sølv smedemærker for 1870*, II, Kbh. 1982, 110. Stemplet er næsten udpudset.

⁹⁶ Chr. A. Bøje, *Danske guld og sølv smedemærker for 1870*, I, Kbh. 1979, nr. 1472.

⁹⁷ *Grandt-Nielsen 1983* (note 94), 163.

⁹⁸ Formentlig er det ved denne reparation, at skaffet og foden er samlet med en skrue. RAO. *Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.

⁹⁹ *Bøje 1979* (note 96), 244.

¹⁰⁰ Kanden blev erhvervet for indsamlede midler, jf. Kirkens arkiv. Synsprot.

¹⁰¹ RAO. *Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.; *Dam 1936* 14.

¹⁰² Kirkens arkiv. Synsprot. Tilsvarende alterskranker findes i bl.a. Sørup (fra o. 1865, s. 464) og Drejø (fra 1875, s. 2850), og lignende \dagger skranker stod i bl.a. Svendborg Skt. Jørgens (fra 1878, s. 430) og Øster Skerninge (fra 1866, s. 1984).

¹⁰³ Korrespondance i NM.; Kirkens arkiv. Synsprot.; RAO. *Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.

¹⁰⁴ Poul Halkjær Kristensen, *Danske tinnmærker* (ved Holger Rasmussen), Kbh. 1983, 53.

¹⁰⁵ Endnu 1862 beskrives dåbsfadet som værende af messing; Kirkens arkiv. Synsprot. Jf. \dagger dåbsfad s. 2922.

¹⁰⁶ I RAO. *Fyn i alm.* 3. Indb. 1743-71 dateres såvel \dagger altertavlen (s. 2919) som prædikestolen til 1616, mens de dateres til 1618 i *Danske Atlas VI*, 1774 (note 76), 722. Det stemmer kun delvist overens med oplysningerne i præsteindberetningen 1755, hvor \dagger altertavlen dateres til 1616, mens prædikestolen ikke dateres. KB. *Kallske saml.* 377. 4^o. Beskrivelse over kirkerne 1755.

¹⁰⁷ 1755 beskrives den som 'inddelt i fem ovale spejle med seks piller', foruden trappen. KB. *Kallske saml.* 377. 4^o. Beskrivelse over kirkerne 1755.

¹⁰⁸ I RAO. *Fyn i alm.* 3. Indb. 1743-71 og i *Danske Atlas VI*, 1774 (note 76), 722 anføres, at prædikestolen ligesom \dagger altertavlen var prydet med adelsvåben. Den grundige beskrivelse af stolens staffing 1755 nævner dog ingen våbenskjolde; KB. *Kallske saml.* 377. 4^o. Beskrivelse over kirkerne 1755.

¹⁰⁹ Kirkens arkiv. Synsprot. Kurvens bund og dele af fodlisten ses at være fornyet.

¹¹⁰ Beslægtede stolestader, fra 1884, findes i Svendborg Vor Frue Kirke (s. 353), og lignende \dagger stolestader fandtes i Skt. Jørgens Kirke (fra 1878, s. 433).

¹¹¹ Kirkens arkiv. Synsprot.; NM. Indb. ved Mogens Larsen 1975.

¹¹² 1877 anmodede man om, at der kunne komme en fast pengeblok i kirken. RAO. *Lehn Godsark.* Sager vedr. kirker.

¹¹³ 1851 påpegedes, at der skulle anskaffes en ny tavlepung. RAO. *Sunds-Sallinge Hrds. Provstiark.* Kopibog.

¹¹⁴ RAO. *Provstiark.* Synsprot.; *Menighedsrådsark.* Forhandlingsprot.; Planer; Kirkens arkiv. Synsprot.; korrespondance i NM.

¹¹⁵ RAO. *Bispeark.* Syn over kirker og præstegårde; Kirkens arkiv. Synsprot.

¹¹⁶ Yderligere oplysninger om kirkens orgler findes i Den Danske Orgelregistrant.

¹¹⁷ Tilsvarende tavler findes i Sørup (fra o. 1865, s. 467), Egense (fra 1868, s. 1943) og Drejø kirker (fra 1875, s. 2857), og tilsvarende \dagger salmenummertavler hang i



Fig. 46. Mesterstempel for C. M. Svanberg, København, 1842, på dåbsfadets underside (s. 2910). Foto Arnold Mikkelsen 2020. – *Master's mark of C. M. Svanberg, Copenhagen 1842.*

Svendborg Skt. Jørgens (s. 434), Ollerup (s. 2045) og Øster Skerninge kirker (s. 1990).

¹¹⁸ *Dam 1936* 11; Kirkens arkiv. Synsprot.

¹¹⁹ Henning Thalund, *Fynske kirkeskibe*, Svendborg 1989, 101; Kirkens arkiv. Synsprot.

¹²⁰ Skibet blev angiveligt bygget, efter de tre brødre var forlist med et skib ved indsejlingen til Skt. Petersborg. *Thalund 1989* (note 119), 101; Kirkens arkiv. Synsprot.

¹²¹ Klokker af samme støber findes i bl.a. Kerteminde og Agedrup (henholdsvis fra 1835 og 1837, *DK Odense 2012* og 4300) samt Egense (fra 1839, s. 1943).

¹²² Danmarks Kunstbibliotek. Vilhelm Dahlerups skitsebøger.

¹²³ RAO. *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker; Kirkens arkiv. Synsprot. I præsteindberetningen 1755 gengives talrige indskrifter, især på Taltertavlen (jf. s. 2919), mens præsteindberetningen 1768 anfører, at 'inskriptioner findes der ingen af', bortset fra på klokken. Det kan således ikke udelukkes, at inventaret er blevet malet i den mellemliggende periode, o. 1760.

¹²⁴ RAO. *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker. 1840 påpegedes manglen af et alterklæde. Allerede 1851 ønskedes klædet fornyet, og ønsket blev gentaget 1858.

¹²⁵ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; RAO. *Fyn i alm.* 3. Indb. 1743-71. I *Danske Atlas VI, 1774* (note 76), 722 anføres årstallet »1618«; jf. også note 106.

¹²⁶ Søjlerne havde vistnok korintiske kapitæler og prydbælter, og de dubleredes muligvis af bagvedstilrede halvøjler, jf. skitse og notater i Vilhelm Dahlerups skitsebøger i Danmarks Kunstbibliotek.

¹²⁷ Våbenerne må tilhøre et adeligt ægtepar angiveligt med initialerne AP og SB, hvoraf i hvert fald den ene er død efter 1616. Våbenet med påfuglefljer og vesselhorn kunne tilhøre slægterne Brahe, Krafse, Friis (fra Haraldskær), Bille og Rosenkrantz, men ingen fra disse slægter passer med initialerne.

¹²⁸ RAO. *Svendborg Amtsprovsti*. Synsprot.

¹²⁹ Jf. Øster Skerninge Kirke (s. 1981).

¹³⁰ Jf. også Peter Michelsen, »Stråmosaik«, *Budstikken* 1956, 34-97, særligt s. 69.

¹³¹ Kirkens arkiv. Synsprot. 1884 påpegedes det, at der manglede en alterkande, jf. RAO. *Lehn godsark*. Sager vedr. kirker.

¹³² Hiltrud Westermann-Angerhausen, *Mittelalterliche Weihrauchfässer von 800 bis 1500*, Petersberg 2014, 271 (III b 14).

¹³³ Lignende røgelseskar kendes fra flere andre kirker, bl.a. *Torslunde (*DK Maribo* 684) (nu i NM, inv.nr. 20373), Varnæs (*DK Sjyll* 1899) og *Havrebjerg (*DK Holbæk* 1102, nu i NM (inv.nr. 110)).

¹³⁴ Karret omtales ikke i indberetningen til Oldsagskommissionen 1807 (jf. note 139).

¹³⁵ Pladerne på bagsiden af den vandrette korsarm mangler.

¹³⁶ Nationalmuseets accessionsprotokol 1871.

¹³⁷ *Danske Atlas VI, 1774* (note 76), 722.

¹³⁸ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755 (fonten havde '8 foder, som går lige op til den øverste rand, og deler den i 7 rum').

¹³⁹ *Danske Præsters indberetninger til Oldsagskommissionen af 1807. 3: Bornholm, Lolland-Falster og Fyn*, Christian Adamsen og Vivi Jensen (red.), Højbjerg 1997, 293; KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755.

¹⁴⁰ En tilsvarende indskrift er afbildet som fig. 11 i Helge Kjellin, »Ornerade mässingsfat och deras inskrifter«, *Äldre kyrklig Konst i Skåne*, Otto Rydbeck og Ewert Wrangel (red.), Lund 1921, 201 ff. Betydningen af indskriften er uvis, jf. også Rudkøbing Kirke s. 1428 med note 148.

¹⁴¹ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; RAO. *Fyn i alm.* 3. Indb. 1743-71.

¹⁴² *Indberetninger til Oldsagskommissionen* (note 139), 293 f. og 301.

¹⁴³ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755. Fornavnet stod på den ene gavl, efternavnet på den anden og under hvert navn et Jesusmonogram: »IHS«.

¹⁴⁴ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; Kirkens arkiv. Synsprot.

¹⁴⁵ RAK. *Rev. rgsk.* Rgsk. Fyn; jf. også Svendborg Vor Frue (s. 358 med note 287) og Nyborg Vor Frue (s. 1008 med note 477).

¹⁴⁶ RAO. *Provstiark.* Breve fra biskop, amtmand m.fl.; *Provstiark.* Justitsprot. m.m.

¹⁴⁷ Kirkens arkiv. Synsprot. Det kan være denne, der omtales 1855 'i opgangen til tårnet'; RAO. *Lehn Godsark*. Sager vedr. kirker.

¹⁴⁸ RAO. *Bispeark.* Syn over kirker.

¹⁴⁹ *Danske Atlas VI, 1774* (note 76), 722. Strynø blev 1588 bortforlenet til Erik Hardenberg (†1604), g.m. Anne Eilersdatter Rønnow til Fårevejle.

¹⁵⁰ RAO. *Sunds-Sallinge Hrds. Provstiark.* Breve; RAK. *DaKanc.* 1. depart. Journal 1839.

¹⁵¹ Indskriften på stenens nedre halvdel er sekundært tilføjet.

¹⁵² Den nævnes dog ikke blandt gravstenene i kirken 1862. Kirkens arkiv. Synsprot.

¹⁵³ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; *Danske Atlas VI, 1774* (note 76), 722

¹⁵⁴ KB. *Kallske saml.* 377. 4°. Beskrivelse over kirkerne 1755; angiveligt fandt man en del knogler under koret, da det blev nedbrudt, jf. *Dam 1928*.

¹⁵⁵ K. Bang Mikkelsen, *Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns stift indtil 1814*, Odense 1977, 161.

STRYNØ CHURCH

Midway between the islands Tåsinge, Ærø and Langeland, and c. 6.5 km south west of Rudkøbing, lies the island of Strynø. The church was built at the northern end of Strynø Village, in the middle of the flat island, which rises only some 10 metres above sea level.

Building. The oldest part of the church is the lower floor of the tower, which is the only preserved part of the old church, probably from the 1500s. The rest of the building consisted of a †nave, a †porch and †the upper part of the tower – whether the parts of the building were contemporary cannot be determined (fig. 10). The lowest part of the tower is built of Renaissance bricks in an irregular cross bond, and it has later been vaulted over. The demolished building parts were built in fieldstone and brick with low walls. Access to the church was through the porch towards the south. The nave was vaulted over with five vault bays, four of which were octuple. The gable to the east was decorated with recesses in both medieval and Renaissance style (cf. fig. 11).

In 1729 an approximately square †transept was added on the north side of the nave. It was presumably built of brick and had a flat wooden ceiling.

In 1867 a new, polygonal chancel, a rectangular nave and an upper tower replaced the older building parts, as these were dilapidated. The walls are built on a straight-edged footing of granite with small yellow bricks in cross bond. The facades are decorated with recesses and pilaster strips, and buttresses divide the long walls of the nave into three bays, in which there are round-arched windows (fig. 6). Access to the church is through a round-arched door in the south wall of the church; the tower interior thus came to function as a porch. The chancel and the nave, whose interior was originally limewashed in light blue (fig. 45), are covered with wooden ceilings, which in the nave take the form of an open roof truss divided into three bays (figs.

14–15). The upper part of the tower has recess-decorated and crenellated gables to the north and south (fig. 8). The new walls of the church have been repaired regularly since they were built, as they become worn by wind and weather.

Furnishings. Most of the furnishings were procured in connection with the building of the church in 1867. Only the pulpit from c. 1616/18 (figs. 27–28) was transferred from the old church along with some small objects: the altar candlesticks from c. 1550 (fig. 24), the paten from 1663 and the chalice from 1666 (fig. 18), a chalice for the sick from 1780 (fig. 21), a parish meeting board from c. 1800, the bell from 1839 (fig. 37), a chasuble, a collection purse from the 1850s, the baptismal jug from 1861/62 (fig. 22) and a Communion set for the sick from 1863 (fig. 20). The furnishings of the old church are described on p. 2919.

The Communion table, the altar rail, a (†)font, the pews and the hymn boards (fig. 32) are from 1867. The same is the case with the wafer box (fig. 19), which was made by Anton Michelsen, Copenhagen. The baptismal dish, made by Carl Magnus Svanberg, Copenhagen, 1842, was possibly acquired in 1867. Two church ships, 'Trefoldigheden' from c. 1780 (fig. 34) and 'Strynø' from 1869 (fig. 35), were donated and hung up in the latter year. The alterpiece (fig. 16) with a painting by Jens Erik Carl Rasmussen, Marstal (fig. 17), was acquired in 1881, and the poor box (fig. 29) around the same time. The church ship 'Nielsens Minde' (fig. 36), probably built at the end of the century, was donated to the church in 1922. The wine skimmer (fig. 23) was made by Johannes Bronée, Svendborg, in 1900, the chandeliers were procured at the beginning of the century, and the organ gallery was probably set up around 1917 when the church was given its first †organ.

The altar jug (fig. 22) is from 1921. In the decade 1920–30 the church also received several gifts in the form of a chancel carpet, three

seven-branched candelabra, a Communion table crucifix and a priest's chair (fig. 30). The font (cf. fig. 33) was made in 1936 by the sculptor Thorvald Larsen, Svendborg, as a copy of the (†)font from 1867, and the door wing in the entrance in the porch, designed by Ejnar Mindedal Rasmussen, is from 1953 (fig. 31). The organ, which was built in 1966 for Fredens Kirke in Svend-

borg by Frederiksborg Orgelbyggeri, Hillerød, was moved to Strynø in 1988.

Colour scheme. The furnishings stand with oak veining in various shades. The original ornamentation in the old church included polychroming with gilding on the †altarpiece and pulpit. In 1862 the furnishings stood in a pearl-grey colour, presumably from 1840.